

Dossier

“De noodklok van een WSW medewerker”

Van Alex de Vos
December 2011

€1,00

€0,50

En, welk kopje kiest u ...?

Geachte staatssecretaris, Paul de Krom

Het dossier wat voor u ligt is mijn onderbouwing van de zorgen die ik heb over de invoering van de WWNV per 01-01-13.

Het is een stevig stuk geworden, maar het gaat dan ook wel ergens over zoals u weet. Hier zijn de mensen aan het woord waarvoor de wet voor bedoeld is. De WWNV zal voor een groot deel bepalend zijn, hoe hun leven er in de toekomst zal uitzien. Het is mijn inziens dan ook van het grootste belang dat u dit stuk grondig gaat lezen en de kennis meeneemt in uw verdere beslissingen met betrekking op de invoering van de WWNV en later met het toezicht hierop.

Dringend verzoek:

Een persoonlijke, inhoudelijke reactie van u, op mijn vragen en stellingen, zou ik zeer op prijs stellen.

Het antwoordt van u wordt door mij op de volgende manier beoordeeld:

Als ik van u een persoonlijk, inhoudelijk en een goed onderbouwd antwoordt mag ontvangen, dan weet ik, dat er serieus met mijn dossier is omgegaan. Ik ga er dan ook van uit, dat u deze inbreng zult gebruiken om tot een degelijke en goed uitvoerbare wet te komen. Een wet met gelijke kansen voor alle zwakkeren in onze samenleving, waar de mensen met een beperking ook onder vallen.

Als ik via een tussen persoon een antwoordt van u krijg, waar weer gewoon de plannen van de WWNV worden uitgelegd, dan weet ik dat we niet gehoord willen worden. Het is dan zeer duidelijk gewoon de bedoeling om te bezuinigen over de rug van de zwaksten uit onze samenleving. Er wordt dan alleen uit beleefdheid een antwoordt gestuurd waar wij verder niets aan hebben.

Als ik van u geen antwoordt krijg, dan weet ik zeker dat we aan ons lot overgelaten zullen worden. De mogelijkheden om een fatsoenlijk en rechtvaardig bestaan op te bouwen wordt ons dan volledig ontnomen met alle gevolgen van dien.

Mijn woord aan u gericht:

Het is nu aan u om te gaan bepalen wat er met duizenden mensen met een beperking gaat gebeuren. Het lot van deze mensen ligt in uw handen. Het zal voor een zeer groot deel bepalend zijn hoe hun leven er in de toekomst zal uitzien. Wordt het een leven met kansen, hulpmiddelen en werk of wordt het een leven eenzaam thuis zonder een perspectief op een betere toekomst.

Ik hoop dat u er voor zult kiezen om deze mensen niet in de steek te laten en er voor gaat zorgen dat ze de kansen zullen krijgen die ze verdienen om mee te doen in onze samenleving.

Hoogachtend,

Alex de Vos

Wilhelminastraat 84 4571 JN Axel

Mail adres: alexdevos@zeelandnet.nl

Inhoud:

- **'De noodklok van een WSW medewerker' van 18-05-11. Dit is mijn eerste brief, gericht aan de Tweede Kamer.**
- **Reactie van de Staatssecretaris, ontvangen via het Ministerie van Sociale Zaken op 22-07-11.**
- **'Opnieuw de noodklok van een WSW medewerker' van 06-10-11. Mijn tweede brief aan de Tweede Kamer.**
- **Personen aan het woord die op verschillende manieren betrokken zijn bij de WSW.**
- **Artikel 'geen garantie op huidige sociale werkplek', n.a.v. Tweede Kamer debat van 01-12-11.**
- **Alternatieve troonrede 2011, uitgesproken op het Malieveld te Den Haag op 19-09-11.**
- **Document 'Is de WSW een dure voorziening'.**
- **Document 'een wolf in schaapskleren'.**
- **Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen, NIVEL 2011.**
- **De sociale staat van Nederland 2011, SCP-publicatie.**
- **Armoedesignalement 2011, SCP-publicatie.**
- **Een kleine greep uit de boodschappen gericht aan het Kabinet Rutte, die WSW medewerkers hebben opgeschreven tijdens de werkhandschoenen-actie 'ketting van solidariteit' in Zeeuws-Vlaanderen eind november 2011.**
- **Slotwoord (zeker lezen!)**

'De noodklok van een WSW medewerker'
van 18-05-11

**Dit is mijn eerste brief, gericht aan de
Tweede Kamer**

De noodklok van een WSW medewerker.

Geachte fractievoorzitters van de Tweede Kamer,

Mijn naam is Alex de Vos, vanaf 1996 ben ik werkzaam in de sociale werkvoorziening, waar ik met veel voldoening en tevredenheid mijn werk uitvoer. Voor ik hier terecht kwam heb ik 3 jaar een uitkering gehad en daarvoor heb ik 10 jaar in het reguliere bedrijfsleven gewerkt. Als kind heb ik anderhalf jaar in een vorm van begeleid wonen geleefd, waarna ik via het bijzonder onderwijs, aansluiting gevonden heb bij het reguliere onderwijs. Ik weet dus waar ik over praat.

Ik heb het geluk gehad dat ik mijn branche trouw heb kunnen blijven. Ik heb een elektro opleiding gevolgd. Op de reguliere arbeidsmarkt heb ik in de installatie en elektromotoren techniek gewerkt. Momenteel werk ik op een elektronica afdeling, waar door middel van een computer gestuurde machine, printplaten worden gemaakt en waarbij ik het logistieke deel voor mijn rekening neem. Ik heb hiervoor de nodige diploma's gehaald. Mijn werk doe ik met veel plezier, mede doordat er rekening wordt gehouden met mijn lichamelijke beperkingen.

Door de ontwikkelingen van de afgelopen jaren in de WSW, door elk jaar te korten op de subsidie en met het voornemen van de regering, om de wetten WSW, WIJ, Wajong en de WWB onder te brengen in de wet WWNV, die per 01-01-13 zou moeten ingaan, vind ik het noodzakelijk om deze brief aan u te richten. Ik maak mij grote zorgen wat dit in de toekomst gaat betekenen.

Het is een nobel streven om mensen met een beperking, door middel van subsidie aan een baan te helpen die zo dicht mogelijk aansluit bij het reguliere bedrijfsleven. Ik heb zeer grote twijfels of een bedrijf aan deze voorwaarden kan en wil voldoen. De bedoeling van een bedrijf is zoveel mogelijk winst maken. Dit gaat in de toekomst eerder verslechteren dan verbeteren met al die reorganisaties. Als een bedrijf in zwaar weer komt of als er bezuinigd zal worden op de toegekende subsidie, zal de positie van die medewerker meteen ter discussie komen te staan. Als we reëel zijn, is de keuze voor een bedrijfseigenaar snel gemaakt. Het is voor hem veel makkelijker om iemand in dienst te nemen zonder beperkingen die hij eventueel via een uitzendbureau kan laten werken, zonder dat daar allerlei moeilijke verplichtingen aan vast zitten. Je zou ook bedrijven kunnen stimuleren om werk uit te besteden aan WSW bedrijven door ze daar voor te belonen in de vorm van een lager belasting tarief. Administratief ontlast je de bedrijven en mensen met een beperking krijgen toch werk. Doordat de WSW in de toekomst volledig onder de gemeente valt zouden die er voor kunnen kiezen om meer werkzaamheden door de WSW te laten uitvoeren wat voor de gemeenten kostenbesparend kan werken.

Het is echter voor mensen zonder beperkingen al een zware opgave om aan de verwachtingen van het bedrijfsleven te voldoen. Het werk moet steeds flexibeler, kwalitatief beter, sneller, goedkoper, met minder mensen en over grotere afstanden gebeuren. Dit zijn nu net de punten waar deze medewerkers, door hun beperkingen, niet mee uit de voeten kunnen. Deze mensen hebben een aangepaste werkplek nodig, waar zij of hij in een eigen tempo, met de nodige professionele begeleiding en hulpmiddelen, in een veilige en vertrouwde omgeving (in de buurt) haar of zijn werk moet kunnen uitvoeren. Tevens zal het kennis niveau op pijl gebracht en gehouden moeten worden om in het bedrijfsleven mee te kunnen. Ik vind het daarom ook een zeer slechte zaak dat er ook bezuinigen komen in het speciaal onderwijs, de Wajong en het PGB.

Door zwaar te bezuinigen op de WSW dreigen veel mensen buiten de boot te vallen. Deze mensen kunnen zich niet redden op de arbeidsmarkt. Als ze thuis komen te zitten missen ze de structuur in hun leven en kunnen daardoor allerlei problemen krijgen. Zij kunnen verslaafd raken, gaan op straat zwerven of komen in de criminaliteit terecht. Kortom bezuinigen op de WSW betekent hogere werkloosheid (bijstandsuitkeringen). Extra kosten in de zorg doordat er voor de mensen die begeleid wonen, er overdag extra personeel nodig is en de sociale aspecten zorgen weer voor meer psychische problemen en extra professionele hulpverlening. Er zijn tevens best een redelijke hoeveelheid mensen in de WSW werkzaam die officieel voor een zeer groot deel WAO hebben. Deze groep komt dan ook voor kosten van de overheid thuis te zitten.

Wat gaat er gebeuren met de mensen die nu, en waarvan een deel al heel lang, op de wachtlijst staan. Moeten deze weer opnieuw herkeurd worden? Het duurt nu ongeveer 2 jaar voor iemand een plaats toegewezen krijgt. In de voorstellen van de WWNV staat dat er straks per 3 mensen die de WSW verlaten er maar 1 voor mag terugkeren in de WSW. Als dit doorgaat gaan veel mensen, vele jaren in onzekere tijden moeten doorbrengen, wat zeker niet zal bijdragen om de mensen gemotiveerd naar de arbeidsmarkt te loodsen met alle gevolgen die daar bij horen.

Men zegt dat voor wie nu in de WSW werkt er niets veranderd maar daar ben ik het zeker niet mee eens. Straks hebben ze, zo het zich laat aanzien, geen volwaardige CAO meer in de toekomst, waarin veel belangrijke zaken zijn vastgelegd. Door het beleid wat gevoerd gaat worden zullen er vast werksoorten gaan verdwijnen wat een directe verschraving van het werkaanbod zal betekenen. Tevens valt niet uit te sluiten dat er afdelingen gesloten zullen worden wat tot gevolg heeft dat er veel mensen uit hun vertrouwde omgeving worden gehaald met alle gevolgen van dien. Als er werksoorten wegvallen door de bezuinigen zal dat werk in de toekomst naar alle waarschijnlijk in het goedkopere buitenland gedaan gaan worden wat betekend dat er ook nog eens een stukje economie uit Nederland verdwijnt.

WSW medewerkers werken met 100% inzet en hebben er veel voor over om op hun manier en mogelijkheden een steentje bij te dragen aan de economie. Ze willen graag werken voor hun geld en zo de voldoening te hebben om zelfstandig hun brood te verdienen. Om tijdelijk voor een uitkering te moeten werken of het WML te verdienen, daar is niets mis mee, maar het kan niet de bedoeling zijn om ze jarenlang op dat loonniveau te houden. Ze hebben ook een gezin met de kosten van alle dag en kinderen die naar school moeten. Dus een fatsoenlijk inkomen voor mensen die een hele week gaan werken lijkt mij niet te veel gevraagd. Ik zeg dit mede omdat deze mensen door hun beperkingen altijd extra kosten hebben (eigen risico in zorg gelijk kwijt, hogere prijs voor aanvullende verzekering t.b.v. medicatie en bepaalde medische behandelingen in zorg).

De mensen die in de toekomst bij de WSW in dienst komen zullen eerst voor langere tijd voor een uitkering moeten komen werken en later, als het mee zit, voor de rest van hun leven met het WML zien rond te komen en als ze geen werk hebben moeten ze met een bijstands uitkering rondkomen die ook nog eens naar beneden bijgesteld gaat worden. Het eind van het verhaal zal vaak zijn dat deze mensen een voor een zullen afhaken en voor de rest van hun leven achter de geraniums zullen verdwijnen. Misschien kunnen ze dan alsnog tot de WSW toegelaten worden, maar door al die teleurstellingen zal het zeker niet gemakkelijk voor ze worden om dan opnieuw aan te pikken. Komt er structureel geld beschikbaar voor begeleiding om dit te voorkomen?

Als het de overheid werkelijk te doen is om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te krijgen is er een veel betere oplossing. Iedereen die op korte termijn geen werk in het vooruitzicht heeft en die voor arbeid in aanmerking komt in de WSW. Als stimulans om door te stromen kan een beloning systeem gebruikt worden, hoe hoger op de werkladder werkzaam, hoe hoger de beloning. Hiermee bereik je dat iedereen werkt en door salaris aanpassing komt er voldoende prikkel om door te stromen naar het reguliere bedrijfsleven.

De WSW voorziening is een uitgebreid en zorgvuldig onderzoek naar haar maatschappelijke kosten en opbrengsten zeker meer dan waard. Ik wil u daarom dringend verzoeken om hier gehoor aan te geven om te voorkomen dat vele mensen het kind van de rekening worden door de wet WWNV zonder meer in te voeren. Tevens zou ik het zeer op prijs stellen dat u mijn bevindingen ter harte neemt en deze meeneemt in de beslissingen die u gaat nemen met betrekking tot de WSW. Het kan toch niet zo zijn dat in een heel rijk land als Nederland de zwaksten van de maatschappij aan hun lot overgelaten zullen worden.

Ik hoop van u een reactie te mogen ontvangen op deze brief.

Hoogachtend, Alex de vos

Wilhelminastraat 84, 4571 JN, Axel

alexdevos@zeelandnet.nl

**Reactie van de Staatssecretaris,
ontvangen via het
Ministerie van Sociale Zaken
op 22-07-11**

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De heer A. de Vos
Wilhelminastraat 84
4571 JN AXEL

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

T 0900-7993375 (3cpm)

Onze referentie
78508

Uw referentie
15-06-2011

Datum 22 JUL 2011
Betreft Wsw

Geachte heer De Vos,

U zond mij een afschrift van uw brief aan de fractievoorzitters van de Tweede Kamer, waarin u aandacht vraagt voor uw zorgen over de bezuinigen van het kabinet en de plannen voor de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). U vreest dat veel mensen die nu in de sociale werkvoorziening werken straks thuis komen te zitten. Allereerst wil ik u bedanken voor uw brief. Ik ontvang graag signalen vanuit de samenleving. Waar mogelijk betrek ik die bij het verder verbeteren van de wetgeving.

Het is niet de bedoeling van het kabinet dat mensen thuis komen te zitten met een uitkering. Het kabinet wil juist meer mensen bij een gewone werkgever aan de slag helpen. Op dit moment hebben teveel mensen een uitkering of een beschutte werkplek terwijl zij bij een gewone werkgever kunnen - en ook vaak willen - werken. We moeten uitgaan van wat mensen wél kunnen en niet van wat ze niet kunnen. Het kabinet vindt dat ieder mens de kans verdient om het beste uit zichzelf te halen en zich via werk te ontwikkelen.

Er is ook een economisch belang om meer mensen bij een gewone werkgever aan het werk te helpen. Doordat er meer mensen met pensioen gaan wordt het straks moeilijker om openstaande banen in te vullen. Het is van groot belang dat werkgevers nu al aan de slag gaan om ook straks de juiste werknemer op de juiste plaats te hebben. Ervaring opdoen met de groep mensen met een arbeidsbeperking is daarbij noodzaak. Verder moet het kabinet bezuinigen om de gevolgen van de crisis op te vangen. De crisis heeft Nederland hard geraakt en de staatsschuld is flink opgelopen. We mogen de toekomstige generaties niet opzadelen met deze financiële problemen. Daarom moeten de uitgaven, ook in de sociale zekerheid, omlaag. Dat lukt alleen met minder uitkeringen en meer betaalde banen. Zo kunnen we de voorzieningen blijven betalen voor mensen die daar echt van afhankelijk zijn.

Er zijn op dit moment al bedrijven, kenniscentra en branches die ervaring opdoen met mensen met een arbeidsbeperking, bijvoorbeeld door binnen cao's afspraken te maken en middelen te reserveren voor werkgelegenheidsprogramma's. Hiermee doen bedrijven kennis en ervaring op over de manier waarop mensen met

een beperking kunnen worden Ingezet. Deze Initiatieven moeten er, samen met de noodzakelijke cultuuromslag, voor zorgen dat werkgevers meer mensen met een arbeidsbeperking In dienst nemen. We zullen allemaal, dus ook werkgevers, anders tegen de arbeidsmarkt aan moeten gaan kijken.

Datum

22 JUL 2011
Onze referentie
78508

Tijdens bijeenkomsten in het land spreek ik geregeld werkgevers en werkgeversorganisaties. Zij geven vaak aan dat zij mensen met een arbeidsbeperking een plek willen bieden. Uit onderzoek blijkt dat er interesse en mogelijkheden zijn bij werkgevers. Ik heb vooralsnog geen aanwijzingen dat betrokken partijen zich niet zullen inspannen om zo veel mogelijk mensen aan werk te helpen. Gemeenten krijgen een breed scala aan mogelijkheden om het aannemen en In dienst houden van mensen met een beperking voor werkgevers makkelijker en aantrekkelijker te maken, zoals werkplekaanpassingen, scholing, trajecten en de no-risk polis. Daar wordt het Instrument loondispensatie aan toegevoegd.

Door de invoering van loondispensatie krijgen mensen die niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen de kans om meer te verdienen dan de oorspronkelijke uitkering. Door loondispensatie wordt voorkomen dat de collega's die wel zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen, minder verdienen dan iemand In dezelfde functie die ondersteuning nodig heeft. Dit zou immers als onrechtvaardig kunnen worden beschouwd. De periode dat het totale inkomen lager is dan het minimumloon wil het kabinet beperken tot maximaal negen jaar. Die periode kan ook korter zijn, bijvoorbeeld als iemand vijf jaar naar vermogen werkt en blijkt dat er geen perspectief is dat diegene zich nog kan verbeteren. De gemeente kan met loondispensatie voor hetzelfde geld meer mensen aan het werk helpen dan met loonkostensubsidie.

De sociale werkvoorziening blijft bestaan voor mensen die alleen beschermt kunnen werken. De huidige rechten en plichten In Wsw veranderen niet voor de mensen die een Wsw-Indicatie hebben en op dit moment beschermt werken. Het wetsvoorstel moet nog verder worden uitgewerkt. Zodra het aan de Tweede Kamer wordt aangeboden zal de volledige inhoud van het wetsvoorstel openbaar worden en kunt u daarvan kennis nemen. Op dat moment krijgt ook de Tweede Kamer de gelegenheid om zich over het wetsvoorstel uit te spreken. Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
de Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,
namens deze,

mr. H.J.I.M. de Rooij
plv. Secretaris-Generaal

**‘Opnieuw de noodklok van
een WSW medewerker’
van 06-10-11**

**Mijn tweede brief aan de Tweede
Kamer**

Opnieuw de noodklok van een WSW medewerker

Geachte fractievoorzitters van de Tweede Kamer,

Mijn dank is groot voor de reacties die ik heb mogen ontvangen op mijn brief van 18-05-11. Alleen de PVV heeft er voor gekozen om niet te reageren, wat ik zeer betreurt. De reacties waren erg voorspelbaar doordat ze vrijwel alleen de standpunten van de partijen en het beleid van het regeerakkoord weergeven. Dit hoeft echter niet opnieuw uitgelegd te worden. Het is nu hoog tijd dat er inhoudelijk op de standpunten en de vragen uit mijn brief wordt ingegaan met de daarbij horende oplossingen en onderbouwing. Ik wil u daarom met nadruk vragen om aan dit verzoek van mij alsnog te willen voldoen. Mijn zorgen zijn sterk toegenomen doordat de contouren en de gevolgen van de WWNV steeds duidelijker aan het worden zijn.

De allerhoogste prioriteit is dat iedereen die wil en kan werken ook werk krijgt of behoudt. Door de invoering van de WWNV verdwijnt er op termijn 66% van de arbeidsplaatsen in de SW. Dit gaat desastreuze gevolgen hebben voor de medewerkers en SW bedrijven. Door de WWNV zullen werksoorten, afdelingen, vestigingen en misschien wel bedrijven gesloten worden. Er is nu een wachtlijst van 2 jaar in de SW. De volgende generatie SW medewerkers zal in de toekomst gefaseerd in het vrije bedrijfsleven aan de slag moeten. Nergens in de plannen komt naar voren dat er voldoende werk komt voor deze mensen. De SW medewerkers hebben meestal een erg laag opleidingsniveau en zijn afhankelijk van eenvoudig repeterend fysiek werk, wat nu nog in de SW bedrijven aanwezig is. De kans is groot dat door de WWNV dit naar het buitenland verdwijnt en niet meer beschikbaar zal zijn in het reguliere bedrijfsleven op het moment dat deze mensen daar moeten instromen. Mede daardoor zal er maar een paar procent van de beschikbare vacatures ingevuld kunnen worden door SW medewerkers. Het gaat daarom zeker vele jaren duren voor iedereen die momenteel op de wachtlijst staat geplaatst zal zijn. Je praat dan nog niet eens over de nieuwe instroom, hoelang gaan die dan moeten wachten voor een kans op een baan? Ze zeggen wel dat er een groot tekort aan beschikbare arbeidskrachten komt in de toekomst maar zover is het nog niet omdat door de crisis de werkloosheid in Nederland voorlopig alleen maar stijgt. En als er dan vraag komt naar meer medewerkers zal het zeer de vraag zijn of dit door de mensen met beperkingen uitgevoerd kan worden. Het is niet voor niets dat er vele Polen en andere arbeidsemigranten naar Nederland komen om eenvoudig werk te verrichten, medewerkers met een beperking kunnen dit werk niet aan, anders zouden ze zeker gedetacheerd worden.

Doordat de uitvoering van de WWNV volledig bij de gemeentes komt te liggen, krijgen SW medewerkers waarschijnlijk geen gelijke mogelijkheden en kansen meer. Je wordt afhankelijk van de gemeente waarin je woont. Wat wordt er aan gedaan om er voor te zorgen dat dit niet gebeurt? Als je nu een WSW indicatie hebt word je op termijn geplaatst in de WSW, deze taak wordt straks volledig ondergebracht bij de gemeente. Als zij in de toekomst geen mogelijkheden beschikbaar hebben zijn ze niet verplicht om een plaats aan te bieden, ondanks het feit dat men een indicatie heeft. Het zal met grote zekerheid betekenen dat mensen met een beperking thuis komen te zitten met alle sociale en financiële gevolgen van dien zonder uitzicht op aangepast werk. Dit moet voorkomen worden!

Cijfers van onderzoeken zijn altijd op verschillende manieren uit te leggen en te interpreteren maar de beperkingen van de WSW medewerkers worden niet minder en ze verdwijnen ook niet. Het artikel 'WWNV-voorstel een wolf in schaapskleren' geeft volgens mij een goede kijk op de problemen die de WWNV met zich mee zal brengen. Ik wil u daarom ook vragen om dit artikel te lezen en dit mee te laten wegen in het uitwerken van de definitieve uitvoering van de WWNV. Het artikel is in een pdf bijlage meegestuurd bij deze brief.

Hoeveel SW medewerkers zijn er nu individueel geplaatst in het reguliere bedrijfsleven, dus niet zijnde overheid of semi overheid en niet op basis van groepsdetachering, met betrekking op WWNV? Volgens mij zijn er weinig WSW medewerkers op deze manier aan het werk en ik zie dat in de toekomst niet ineens explosief stijgen. De bedrijven zullen gedwongen moeten worden om WSW medewerkers aan te nemen. Toekomstige werkgevers zullen onderzoek moeten doen naar hoe, wat en bij welke belasting een WSW medewerker arbeid kan verrichten waarbij ook naar het ziekteverzuim van een WSW medewerker gekeken moet worden. Hij moet tevens kijken naar wat de gevolgen zijn om mensen met een beperking op de werkvloer te hebben in relatie met zijn toekomstige collega's. Naar aanleiding van de uitkomst van het onderzoek, dat helder moet zijn, zullen werkgevers hun bedrijf, beleid en manier van denken moeten aanpassen om enige kans van slagen te hebben om meer mensen met een beperking in het vrije bedrijfsleven aan een aangepaste baan te helpen voor langere tijd. Het is ook zeer de vraag of dit voor het bedrijfsleven interessant is. Ze hebben hun handen vol om een goed bedrijf draaiende te houden en alles wat ze afleidt van dit doel is ballast.

De mensen die het op de beurs voor het zeggen hebben worden altijd snel en zeer serieus genomen. Als de beurs een dag of wat in de rode cijfers staat omdat de aandeelhouders om uiteenlopende redenen niet tevreden zijn wordt er vrijwel direct een politieke top georganiseerd. Binnen de kortste keren worden er dan maatregelen genomen om landen, banken, bedrijven en verzekeringsmaatschappijen te hulp te schieten die er zelf een bende van hebben gemaakt door ongeoorloofde risico's te nemen of door de regels aan hun laars te lappen.

Dit beeld zie ik absoluut niet terug in de mate waarin mensen met een beperking serieus genomen worden. Beseffen politici wel echt wat de gevolgen zijn van de WWNV voor deze medewerkers? SW medewerkers lopen al maanden paars aan met alles wat op ze afkomt. Daarom heb ik voor u de volgende uitdaging. Politici die over onze wet gaan beslissen zouden een paar dagen moeten gaan meelopen bij een WSW bedrijf op de werkvloer. Dus geen werkbezoek van een kwartier maar echt de hele dag mee de vloer op om met de mensen in gesprek te gaan zodat de SW medewerkers de kans krijgen om het belang van hun werk duidelijk te maken. Het lijkt mij ook een optie en eigenlijk ook hoog tijd worden om een WWNV top te organiseren waarbij er ook naar SW medewerkers geluisterd wordt. Zij weten als geen ander waar ze tegenaan lopen en wat er nodig is om mee te kunnen doen in onze maatschappij. Leest u de reacties eens op de website www.laatznietvallen.nl

Nu is het zo dat Politieke Partijen allerlei mooie beloftes doen tijdens de verkiezingstijd, eenmaal aan de macht komt er van de beloftes meestal weinig terecht. Zo is het ook als er bezuinigd moet worden, in dit geval een grote groep kwetsbare mensen. Het moet veel geld opleveren, dat deze maatregelen als keerzijde hebben dat er ongetwijfeld veel mensen geen werk kunnen vinden en in de bijstand komen, daar wordt niet over gesproken. En dat het uiteindelijk niet de beoogde bezuiniging oplevert daar wordt later al helemaal niet meer over gesproken. Laat staan dat er een maatregel teruggedraaid of aangepast zou worden. Er is bezuinigd, en dat is alles wat telt! Maar wat nog erger is dat dit veel leed veroorzaakt bij de mensen die het raakt. De politici die dit nu bedenken worden er later niet meer op aangesproken. En anders kunnen ze nog altijd sorry zeggen maar daar zijn deze mensen dan niet mee geholpen. Voor Politici is het inkomen van een WSW medewerker een zakcentje, als ze hiervan zouden moeten leven zouden ze nu wel andere maatregelen nemen. WSW medewerkers hebben niet gekozen voor hun beperkingen, maar het is zo dat een ieder van ons dit kan overkomen en dan wordt het ineens een heel ander verhaal kan ik u vertellen. Ik hoop echt dat iedereen zonder lichamelijke en geestelijke beperkingen zijn leven mag leiden maar ik weet ook zeker dat dit jammer genoeg voor veel mensen niet gaat lukken.

Als je niet jonggehandicapt bent en volledig en duurzaam arbeidsongeschikt, dan val je buiten de nieuwe Wajong regeling. Een grote groep nieuwe en voormalige Wajong'ers komen dan, als ze geen werk vinden, in de bijstand, inclusief huishoudens- en vermogenstoets. De groep die wel kan werken, maar (nog) geen baan hebben, verliezen hun Wajonguitkering en vallen onder de WWNV. Dan krijgen zij te maken met de gevolgen die de WWNV heeft voor de WSW. Zij moeten dan beroep doen op de gemeente en vragen om begeleiding bij het zoeken naar werk. Maar hoe reëel is het om te denken dat deze mensen een baan gaan vinden in het vrije bedrijf? Komt er voor deze mensen een baangarantie? Voor kinderen met een handicap wordt het nog moeilijker omdat er zwaar bezuinigd wordt op passend onderwijs, daardoor zal dit deels verdwijnen. Als deze kinderen op een gewone school moeten meedraaien, wie gaat dan toezien op voldoende begeleiding. Ook het rugzakje voor zorgleerlingen verdwijnt.

Mijn volgende probleem met de WWNV is het niveau waarop deze werkzaamheden worden beloond. In Nederland bestaat een wet als je een baan krijgt dat je minimaal het minimum loon moet verdienen. Het voornemen in de WWNV om daar 9 jaar van af te wijken vind ik een zware vorm van discriminatie van mensen met beperkingen wat absoluut niet door de beugel kan naar mijn mening. Mensen die straks in de WWNV werken worden cliënten genoemd, terwijl ze een hele week gaan werken, dit zijn arbeidsmedewerkers in mijn ogen, net als alle andere mensen in Nederland die in loondienst werken. Wil het bedrijfsleven wel veel cliënten hebben? Weer een voorbeeld van hoe slecht deze medewerkers benaderd worden. Dit werkt absoluut niet motiverend om mensen vooruit te helpen in deze maatschappij. Dit is zeer onrechtvaardig. Tot overmaat van ramp is dit nog maar het begin van de ellende waarmee SW medewerkers geconfronteerd gaan worden.

Als eerste gaan de zittende SW medewerkers bij invoering van de WWNV met hun loon zakken naar het minimumloon omdat de inflatie in de toekomst niet gecompenseerd zal worden. Deze groep is al 2 jaar bezig in dit scenario, in maart 2009 was de laatste serieuze CAO verhoging.

Hoeveel mensen die in de WSW werken halen eigenlijk de leeftijd van 67 jaar en hoe verhoudt zich dit tot andere werkgroepen in Nederland, volgens mij ligt het aantal dat de pensioenleeftijd haalt stukken lager dan bij de andere werkgroepen. In hoeverre is het dan reëel om deze mensen zo lang te laten doorwerken terwijl het senioren beleid uit de huidige CAO ook nog wordt beperkt en straks misschien wel helemaal verdwijnt in de wet WWNV. Daardoor meer, vaker en langer medische hulp nodig door een hoger ziekteverzuim met alle (financiële) gevolgen van dien.

Naast de plannen van de WWNV gaan SW medewerkers en Wajong'ers geconfronteerd worden met nog meer bezuinigingen en maatregelen die zorgen voor een stapeling. Ik heb deze bezuinigingen en maatregelen in kaart gebracht onder aan deze brief. Volgens mij moet er nog eens zeer kritisch gekeken worden om de positie van de mensen met een beperking en chronisch zieken in de toekomst veilig te stellen.

Nederland is een van de rijkste landen van deze wereld. Zou het ons dan niet sieren om op een respectvolle manier om te gaan met de zwakkeren in onze samenleving. Laten we een beleid voeren dat deze mensen in staat stelt om op een fatsoenlijke manier te kunnen leven en ze de plaats in de maatschappij te geven waar ze recht op hebben.

Ik hoop van u een inhoudelijke reactie te mogen ontvangen.

Met vriendelijke groeten,

Alex de vos

Mailadres: alexdevos@zeelandnet.nl

Meer bezuinigingen en maatregelen voor de Wajong en WSW:

De verlaging van de zorgtoeslag en de verhoging van het eigen risico voor wat betreft de zorgverzekering. De verdere verschraving van het basispakket. Nog maar vijf in plaats van acht consulten bij een eerstelijns psycholoog worden vergoed of verdwijnen volledig uit het basispakket. Bovendien komt er een eigen bijdrage van 275 euro. Pas na 15 behandelingen fysiotherapie vervalt de eigen bijdrage hiervoor. De meeste langdurige behandelingen fysiotherapie worden niet meer vanuit het basispakket vergoed. Maagzuurremmers voor chronisch gebruik moeten voor een deel zelf betaald worden. Adviezen voor passend dieet worden niet meer vergoed. Deze zorg is vanaf volgend jaar waarschijnlijk alleen nog verzekeraar via de duurdere aanvullende verzekering. Er zullen in de nabije toekomst nog meer ingrepen volgen in de zorgsector, die de situatie voor WSW en Wajong medewerkers nog meer zullen verslechteren.

Mensen in een intramurale instelling zullen zelf de huur moeten gaan betalen. Hulpmiddelen en andere voorzieningen waarvan gebruik gemaakt wordt in de instelling komen voor eigen rekening.

Begeleiding vanuit de AWBZ gaat over naar gemeenten. Begeleiding is bedoeld voor mensen met een matige tot zware beperking, veroorzaakt door ziekte, handicap of leeftijd. Het gaat daarbij om mensen die nog zelfstandig wonen. Te denken valt aan begeleiding bij het op orde houden van de administratie of begeleiding bij dagelijkse activiteiten die nodig zijn om mee te kunnen doen. Ook dagbesteding, en het vervoer van en naar die dagbesteding, valt onder begeleiding. Het decentraliseren van de MEE-middelen naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Daardoor komen de continuïteit en kwaliteit van de onafhankelijke professionele cliëntondersteuning in gevaar.

Het afschaffen van het PGB voor mensen die geen indicatie voor verblijf in een instelling hebben. (Hogere) eigen bijdragen voor AWBZ-zorg, de GGZ en de ondersteuning die gemeenten leveren vanuit de WMO.

Dan hebben we ook nog duurdere kosten voor vervoersregelingen. Verlaging bijstandsuitkering en de bijzondere bijstand. Het kabinet wil vanaf 2012 de huurtoeslag verlagen voor huurders in de laagste inkomensgroep en verlaging van de kinderbijslag.

Flinke ingreep op de buiten schoolse opvang subsidie waardoor de mensen daar veel meer geld aan kwijt zijn om voor opvang te zorgen voor de kinderen als zij moeten gaan werken.

Als je naar al deze maatregelen kijkt kun je volgens mij niet anders concluderen dat WSW en Wajong medewerkers onevenredig hard getroffen zullen worden door deze bezuinigen om de tekorten van ons land op te lossen. Te lezen in de alternatieve troonrede uitgesproken tijdens de manifestatie 'samen sterk voor publiek werk' van 19-9-2011 op het malieveld te Den Haag. De tekst van de alternatieve troonrede heb ik in een Word bijlage meegestuurd bij deze brief.

**Personen aan het woord
die op verschillende manieren
betrokken zijn bij de WSW**

Geachte Staatssecretaris,

Hier mijn verhaal...

Ik ben woonachtig in Zeeuws Vlaanderen en gedeeltelijk afgekeurd op scoliose (vergroeiing van de rugwervel) en werk fulltime bij een SW bedrijf, mijn vrouw werkt parttime als verkoopster. Onze dochter (11 jaar) en zoon (9 jaar) zijn beiden blind en zitten op een speciale school in Brugge, 70 km vanaf onze woonplaats. Iedere dag reizen zij met taxi vervoer op en neer. In de vakanties of als er oppas nodig is zijn ze bij opa en oma. Onze dochter heeft bovendien ook last van hypermobile spieren, hierdoor heeft zij een lichte vergroeiing aan de rug en moet zij tot ze uitgegroeid is 24 uur per dag een korset dragen. Doordat onze kinderen regelmatig voor hun oogprothesen (naar Rotterdam) en het korset naar een specialist moeten kost dit veel extra geld en vrije dagen. Ook voor het contact met school moet er regelmatig op werkdagen gereisd worden.

Gevolgen van de huidige kabinetsplannen:

Inkrimping WSW / Toekomstige werkplek voor huidige Wajongers

Hierdoor wordt de huidige werkplek 'gegarandeerd', maar niet de garantie dat men hetzelfde werk kan blijven doen... Weet u dat het soort werk dat iemand doet bepalend is voor de voldoening van het werk? Zou u voor hetzelfde salaris werk willen doen wat u niet leuk vindt? En in mijn situatie ben ik bezorgd voor de toekomst van mijn kinderen, kunnen ze ooit bij een gewone werkgever aan de slag? Ik weet als geen ander wat hun beperkingen zijn, maar ik weet ook hoe fantastisch ze zijn en wat hun mogelijkheden zijn. Maar of een bedrijf dit ziet is maar de vraag. Onder de huidige wetgeving zouden ze bij een SW bedrijf later aan de slag kunnen.

PGB verscherpt acceptatie beleid

Aan welke toelatingscriteria moeten de kinderen straks voldoen om nog een beroep op de PGB of de nieuwe vergoedingsregeling persoonlijke zorg te kunnen doen? Hier is nog veel onduidelijkheid over, het is wel een feit dat de verandering te maken heeft met bezuinigen. Maar de extra zorg / voorzieningen veranderen voor ons niet, deze blijven zoals ze nu zijn. Waarschijnlijk zal er een wijziging plaatsvinden in het taxi vervoer, van de gemeente hebben we per brief een uitnodiging ontvangen voor een bijeenkomst. Hieruit blijkt dat er wijzigingen te verwachten zijn.

Speciaal onderwijs

Ook hier moet fors bezuinigd worden, en dat zal ongetwijfeld ook negatieve gevolgen hebben voor het onderwijs dat onze kinderen nu krijgen.

Al met al liggen er hier 3 bezuinigingsmaatregelen waar wij mee te maken gaan krijgen, we hebben niet de financiële mogelijkheden en reserves om dit alles op te vangen. Wij zijn positief ingesteld en proberen een normaal leven te leiden, maar door onze 'gebreken' zijn wij wel aangewezen op hulp, dat neemt een stuk van onze zorgen weg. Voor ons breekt er een onzekere tijd aan door de huidige plannen van het kabinet.

Met vriendelijke groeten,

Fam. Van Cleemputte

Geachte Staatssecretaris de Krom,

Ik werk als leidinggevende in een SW bedrijf en als ik alle berichten zo zie, word ik niet echt vrolijk. De mensen die het toch al niet zo getroffen hebben omdat zij een beperking hebben worden door de huidige kabinetsplannen nog eens extra benadeeld.

Dagelijks heb ik te maken met mensen die ondanks hun beperking toch iedere dag naar hun werk komen en een bijdrage leveren aan het arbeidsproces. Veel van hun hebben een lichamelijke beperking waardoor zij een aangepaste werkplek hebben, anderen hebben een verminderd geestelijk vermogen, waardoor zij extra begeleiding nodig hebben. Hoe dan ook, al deze mensen willen een normaal leven leiden, hier krijgen ze de kans om dat te doen. Er wordt rekening gehouden met hun beperkingen, maar toch worden ze gemotiveerd om het beste uit zichzelf te halen. Ik betwijfel dan ook ten zeerste dat zij in het vrije bedrijfsleven de zelfde werkplekaanpassing en begeleiding krijgen die ze nu hebben.

Op de afdeling waar wij werken worden printplaten bestückt met SMD componenten, dit is een hoogwaardig productie proces. Samen klaren we de klus. We helpen elkaar omdat we begrip hebben voor onze beperkingen, en dat ontbreekt eraan in de het vrije bedrijfsleven. Door onze productie leveren wij een belangrijk aandeel in het bedrijfsresultaat. Zo kan het dus ook, dit zou meer gestimuleerd moeten worden!

Velen hebben ook een gezin met kinderen en zij zitten vaak in een situatie dat ze een laag inkomen hebben en hogere kosten door hun beperkingen, er is dan niet veel geld over om eens iets leuks te doen. Als deze mensen er financieel nog meer op achteruit gaan doordat hun arbeidsplaats vervalt dan wordt het maatschappelijk probleem alleen maar groter.

Detacheren? Ik heb zelf bij een groot bedrijf gewerkt en weet dus uit ervaring hoe er daar met "probleemgevallen" wordt omgegaan. Er is geen tijd voor wat extra aandacht als de mensen een probleem hebben, en als iemand niet zo hoog presteert als de rest, dan is er bij de collega's echt geen begrip voor de (niet zichtbare) beperking die dit veroorzaakt. Deze mensen zijn binnen de kortste tijd buitenbeentjes en al snel zal zich dit uiten in ziekteverzuim.

Als u denkt dat de huidige plannen de problemen gaan oplossen, dan moet ik u teleur stellen. Ik zie het meer als een verplaatsing van de problemen, natuurlijk kunt u straks een bezuiniging op papier laten zien onder het kopje WSW, maar de problemen zijn niet opgelost, ze worden enkel verplaatst.

De Sociale Werkplaats zal nog blijven voor de mensen met een extreme beperking, maar het gaat om de mensen die tussen wal en schip vallen. Te goed voor de SW, maar helaas niet goed genoeg om zich te redden in het vrije bedrijfsleven. En als ik de huidige maatschappij bekijk zal deze groep in de toekomst alleen maar groeien. Als deze groep het niet red dan komen ze in de bijstand, hebben steun nodig van allerlei maatschappelijke instanties, kosten de samenleving nog meer geld en zelf zitten ze in een neerwaartse spiraal. Persoonlijk ben ik van mening dat het voor alle mensen het beste is om een doel en regelmaat (werk) in het leven te hebben. Zo hebben ze een zinvolle dagbesteding en kunnen ze zelf voorzien in hun levensonderhoud, en geef ze dan ook het loon waar ze recht op hebben.

De gevolgen van de huidige plannen zullen veel leed en ellende veroorzaken, maar u zult deze waarschijnlijk niet terugzien in uw directe omgeving. Het is gemakkelijk om een dergelijk besluit te nemen, als men later niet persoonlijk met de gevolgen geconfronteerd wordt.

Met vriendelijke groeten,
C. van Acker

Geachte staatssecretaris Paul de Krom

Mijn naam is Mario Tanghe.

Ik heb een dochter Linda, een jonge vrouw van 19 jaar die een wajong uitkering heeft, omdat zij de spierziekte MG heeft.

Zij heeft zes jaar op de praktijk school gezeten vanwege haar geestelijke beperking.

Sinds 2008 is hier de spierziekte MG bij gekomen wat haar nog meer beperking geeft. Zij heeft in 2008 stage gelopen bij Drukkerij Bareman waar zij door haar ziekte de stage moest onderbreken.

In 2010 heeft zij de draad weer kunnen oppakken door middel van een stage bij de WSW. Sinds juni 2011 heeft zij hier een contract voor 16 uur in de week, en 1 dag naar school.

Door aan het maatschappelijk proces mee te werken bloeit zij weer helemaal op. Dat mag haar niet worden afgenomen! Geef onze dochter een waardige toekomst!

Een reactie van u zou ik zeer op prijs stellen.

Hoogachtend,

Mario Tanghe
Mijn adres is: tanghemc@zeelandnet.nl

Geachte staatssecretaris Paul de Krom,

Mijn naam is Thaisa Rottier – Pieters en ik ben 37 jaar. Met mijn man, O. Rottier, die 57 jaar is, heb ik 3 kinderen in de leeftijd van 18, 15 en 14 jaar.

In het jaar 2000, heb ik een werkongeval gekregen waar ik blijvend letsel aan heb overgehouden waardoor ik al 11 jaar voor 80 / 100 % ben afgekeurd.

Ondanks dat ik afgekeurd ben, heb ik toch geprobeerd om aan een baan te komen door te gaan solliciteren. Uiteindelijk heb ik bij een sociale werkplaats een pop week gedraaid. Aan het slot van deze week, tijdens mijn laatste gesprek, is mij verteld dat ik niet in aanmerking kwam om daar te blijven werken. Ik was er blijkbaar zo erg aan toe, dat het gewoonweg niet mogelijk was om daar te gaan werken. In het begin was ik hier heel erg boos over, omdat ik het op een leeftijd van 26 jaar zeer onterecht vond dat ik zomaar werd afgeschreven voor de maatschappij. Dit heeft mij geestelijk heel erg diep geraakt.

Nu heb ik een uitkering waar in de toekomst op gekort ga worden. Doordat mijn man een paar jaar geleden zijn baan heeft verloren zijn we in flinke financiële problemen gekomen, die tot de dag van vandaag nog zeker niet zijn opgelost. Sinds kort heeft mijn man gelukkig weer een baan, maar zijn inkomen is niet al te hoog. We mogen nog blij zijn dat hij nog werk heeft kunnen vinden op zijn leeftijd. Het is te hopen dat hij daar mag blijven werken, maar tegenwoordig is dat allerminst zeker.

Ik heb 3 schoolgaande kinderen die nu alle drie in het middelbaar zitten waarvan ik zeker weet dat ik ze niet kan laten doorstuderen, gewoon omdat ik er het geld niet voor heb. Het gevolg zal zijn dat ook zij geen echte goede toekomst tegemoet kunnen zien, wat ik als moeder heel erg vindt. Onze oudste dochter die net 18 jaar is geworden en die nog volledig naar school gaat, moet nu haar eigen zorgverzekering gaan betalen. Dat wil voor ons zeggen, dat wij als ouders deze extra kosten er ook bij krijgen. Als ze op school zit kan ze niet gaan werken om deze kosten zelf te kunnen betalen, wat ook niet de bedoeling is, we hopen dat ze haar opleiding waar ze nog mee bezig kan afmaken. Door een bijbaantje kan ze nu nog af en toe iets leuks doen met haar vrienden en vriendinnen. Ik kan haar toch niet alles afpakken om haar die extra kosten volledig zelf te laten betalen. Als jonge meid heeft ze haar vriendenkring ook nodig voor haar ontwikkeling in mijn ogen.

Door onze financiële situatie hebben we alleen basis pakket verzekering kunnen afsluiten, waardoor we niet alle zorg kunnen krijgen die we eigenlijk nodig hebben. Om de gevolgen van mijn spierziekte, een ontsteking op mijn spieren in mijn linker arm te kunnen behandelen, zou ik fysiotherapie moeten volgen. Bij het aanvragen hiervan kreeg ik echter te horen dat ik de eerste 12 keer die zelf moet betalen. Dit is iets dat ik niet kan met als gevolg dat ik dus geen fysiotherapie kan volgen, met alle gevolgen van dien. Ik zie voor mij zelf geen enkele mogelijkheid om mijn positie hierin te verbeteren.

Zoals u ziet is onze situatie er niet direct een waar je vrolijk van wordt.

Als de aangekondigde stapeling van bezuinigingen en de hogere kosten die daar bij komen allemaal doorgaan zal onze toekomst alleen maar verder verslechteren is mijn verwachting. Ik weet dan ook echt niet hoe wij ons gezin draaiende moeten houden in de toekomst.

Ik wil u oproepen om als staatssecretaris van sociale zaken hier aandacht aan te schenken.

Hoogachtend,

Thaisa Rottier – Pieters

Verhaal WSW medewerker,

Geachte heer/mevrouw, graag wil ik u vertellen over mijn werk bij de WSW.

Al weer 18 jaar werk ik met veel plezier bij de werkplaats, waar ik gekomen ben na afkeuring in de maatschappij, je wordt gewoon aan de kant gezet.

Ik ben wat blij dat ik bij de werkplaats kon beginnen, hele dagen thuis zitten ik moet er niet aan denken, vandaar deze brief.

Mijn werk heeft mij een stuk zelfvertrouwen, en geloven in mezelf gegeven, wat ik in de maatschappij toch een stuk minder had.

Kortom door de WSW ben ik aan het werk gebleven en wat ik met veel plezier nog 3 jaar hoop te doen.

Aangezien de toekomst er niet zo rooskleurig uit ziet, voor mezelf hoef ik me geen zorgen te maken, daar ik 62 jaar ben, waar ik me erg veel zorgen over maak is de toekomst van de nieuwe mensen die nog binnen moeten komen.

Als de plannen zijn zoals ik ze krijg uitgelegd dan is dat niet veel goeds, zeg maar ronduit asociaal.

Ik versta onder het minimum werken als asociaal, als we een maatschappij zouden hebben waar alles niet zo duur is dan kun je met minder toe maar het is hier nu eenmaal zo duur.

Het is nog maar de vraag of onze cao gehandhaafd blijft, en dan hoe wordt de cao aangepast?

Artikel

**‘Geen garantie op huidige
sociale werkplek’,**

n.a.v.

Tweede Kamer debat

van 01-12-11

Geen garantie op huidige sociale werkplek

Laatste update: 1 december 2011 13:40 info

DEN HAAG - Er is geen garantie dat de huidige groep gehandicapte werknemers van sociale werkplaatsen de werkplek behoudt die men nu heeft.

Foto: ANP

Dat zei staatssecretaris Paul de Krom (Sociale Zaken) donderdag in een debat met de Tweede Kamer.

In reactie op vragen van PvdA-Kamerlid Mariëtte Hamer benadrukte De Krom dat in de hervormingsplannen van het kabinet niet wordt getornd aan de rechten van de huidige groep kwetsbare werknemers in de sociale werkvoorziening (SW).

Dat is volgens hem echter geen garantie dat ze precies hetzelfde werk blijven doen.

Kabinetsbelofte

Volgens Hamer wordt de kabinetsbelofte gebroken als de huidige SW-werknemers hun rechten behouden. Zij wees erop dat nu al wordt gereorganiseerd met het oog op de bezuinigingen en dat bijvoorbeeld de metaalafdeling van de Dordtse sociale werkplaats sluit.

Volgens De Krom wordt personeel naar ander werk begeleid. Hij is juist blij dat nu al hervormingen plaatsvinden, omdat meer mensen buiten de beschutte sociale werkplaats bij een 'gewone' werkgever aan de slag worden geholpen.

**Alternatieve troonrede 2011,
uitgesproken op het Malieveld
te Den Haag op 19-09-11**

Alternatieve troonrede 2011

- 20-09-2011
-
- [0 reacties](#)

Maandag een dag voor Prinsjesdag, werd er door de vakbonden en andere maatschappelijke organisaties geprotesteerd tegen de asociale afbraak van de sociale zekerheid. De 'koningin' was deze dag hoogstpersoonlijk naar het Malieveld gekomen om een alternatieve troonrede te verkondigen. Hieronder de volledige tekst.

Landgenoten,

Leden van het Nationaal Beraad,

U bent getuige van een historische gebeurtenis. Voordat wij 20 september in de Ridderzaal het gehele volk in kennis zullen stellen van de beleidsvoornemens van de regering, hechten wij er aan om u nu al te informeren over de waarheid achter de mooie en dure woorden van morgen. Wat u vandaag hoort is de werkelijke troonrede.

Zoals wij hebben gesteld in onze laatste kersttoespraak maken wij met elkaar deel uit van één samenleving. Vrees voor onbestemde veranderingen leidt tot onrust en onzekerheid over de toekomst. Dan komt ook het maatschappelijk weefsel onder spanning. Het komt nu aan op maatschappelijke verbondenheid. De uitdaging is steeds elkaar te betrekken bij het oplossen van problemen. Wie zich deelnemer voelt, wordt ook gesterkt in besef van eigenwaarde. Medemenselijkheid, betrokkenheid en solidariteit zijn krachten die binden en in moeilijke tijden houvast kunnen bieden

De bezuinigingsopgave die de regering zichzelf heeft opgelegd zal er voor zorgen dat deze medemenselijkheid, betrokkenheid en solidariteit voor het jaar 2012 en daarna onder druk komen te staan. Het noodzakelijk geachte en harde bezuinigingsbeleid van de regering zal Nederland in het hart raken en geen binding en houvast bieden. Hierom hebben wij, met pijn in het hart, besloten tot deze buitengewone stap om reeds vandaag het werkelijk verhaal van de regering met u te delen.

Bijna elke Nederlander zal de komende jaren de gevolgen van de bezuinigingsdrijf in de portemonnee voelen. Niemand zal door de regering worden ontzien, maar met name de koopkracht van werknemers, zzp-ers, ouderen, arbeidsgehandicapten en uitkeringsgerechtigden zal de komende jaren stevig dalen. Zij zullen geconfronteerd worden met een toenemende kans op werkloosheid, armoede en schulden. De regering acht het echter noodzakelijk om de hoogste inkomens en bedrijven in Nederland te ontzien. De regering vindt

het onverantwoord om hen mee te laten betalen aan de kosten van de economische crisis en de vergrijzing.

De regering hecht een groot belang in de kwaliteit van de samenleving, maar heeft besloten om hier in 2012 geen middelen voor te reserveren. Waar wij morgen zullen spreken over kwaliteitsverbetering, moet u begrijpen dat de regering spreekt over verdergaande bezuinigingen en taakstellingen. De regering heeft besloten om het onderwijs, de zorg, de publieke sector, de kunsten, de kindregelingen en kinderopvang, de sociale zekerheid en de huurwoning stevig aan te pakken. Alhoewel de maatschappelijke gevolgen op langere termijn groot zullen zijn, heeft de regering gemeend dat een dergelijke kaalslag op dit moment de beste keuze is voor Nederland.

De regering heeft de minister van Volksgezondheid gevraagd om diep te snijden in de uitgaven in de zorg. Besloten is om het persoonsgebonden budget te schrappen, het eigen risico in de zorg te verhogen en de zorgtoeslag te verlagen. De regering noemt dit het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid in de zorg. Deze eigen verantwoordelijkheid zal tot uiting komen doordat mensen met een grote zorgvraag zelf veel meer gaan betalen voor de zorg zonder dat dit zal leiden tot passende zorg en ondersteuning. Om mogelijke maatschappelijke ophef over deze maatregelen te voorkomen, heeft de regering besloten om de ondersteuning van patiëntenorganisaties stevig te korten.

Terwijl de werkloosheid in Nederland stijgt, meent de regering dat het in het belang is van arbeidsgehandicapten om juist nu de arbeidsmarkt te betreden. Om dit te stimuleren zullen 70.000 werkplekken in de sociale werkvoorziening worden geschrapt. Ook zal de minister van Sociale Zaken bij alle uitkeringsgerechtigden een maandelijkse korting van € 100 Euro doorvoeren. Deze zogenaamde 'Snip van Kamp' zal weliswaar niet zorgen voor betere participatiemogelijkheden, maar zal wel de houdbaarheid van de overheidsfinanciën verbeteren.

Met het oog op de continuïteit van het overheidsbeleid heeft de regering besloten om de Wajong wederom te herzien. Onder het motto 'werken naar vermogen' zal de regering niet investeren in het werk of het vermogen van arbeidsgehandicapten, maar hen opjagen naar een baan die vaak niet voor handen is. Mensen die onvoldoende arbeidscapaciteit hebben en geen minimumloon kunnen verdienen zal gevraagd worden de eigen verantwoordelijkheid te nemen en een baan onder het minimumloon te accepteren. Ouders en partners kunnen geen zorg meer dragen voor hun jonggehandicapten, zonder dat de jonggehandicapten de uitkering wordt ontnomen. Ook dit beschouwt de regering als een vergroting van de eigen verantwoordelijkheid. Om het Nederlandse bedrijfsleven niet tot last te zijn, zal aan hen niet gevraagd worden om de kansen voor arbeidsgehandicapten binnen de ondernemingen te vergroten.

Genoemde beleidsvoornemens van de regering zullen worden uitgevoerd door alle werknemers in de publieke sector, zoals de ambtenaren, het onderwijs en de zorg. Zij maken onze kinderen slim, onze huizen betaalbaar, onze straten schoon, onze wijken leefbaar, onze steden veilig en ons land sterker. Alhoewel de regering de kwaliteit van deze sector op peil wil houden, zal de minister van binnenlandse zaken de ambtenaren de komende jaren geen salarisverhoging geven. Zij zullen erin besteedbaar inkomen flink op achteruit gaan. Een steeds kleinere groep ambtenaren zal voor een steeds groter takenpakket worden geplaatst, zonder dat er ruimte is voor vrije onderhandelingen en enige vorm van loonontwikkeling. Deze bijdrage vraagt de regering van hen om belangrijke subsidies als de

hypotheekrenteaftrek voor dure huizen, lage vermogensbelasting voor rijken en lage winstbelasting voor multinational overleind te kunnen houden.

Het kabinet meent dat het leggen van de financiële pijn bij de armsten in de samenleving, niet rechtvaardig zou kunnen gebeuren, als wij niet tegelijkertijd ook zorg dragen voor een aanzienlijke én structurele geestelijke verarming van diezelfde samenleving. Wij snijden daarom fors in de culturele basis van het land.

Leden van het nationaal beraad,

Tijdens de troonrede vragen wij u allen goed te luisteren naar de echte boodschap achter de aangekondigde maatregelen. Wij hebben ooit over het journaal in Nederland verzucht dat daar de leugen regeert. Daarom vinden wij het noodzakelijk u nu al deelgenoot te maken van de werkelijke troonrede. Wij zijn de koningin die staat voor één eerlijke en oprechte samenleving.

Ons wachten barre tijden. Onze medemenselijkheid, betrokkenheid en solidariteit zullen de komende periode danig op de proef worden gesteld. De regering zal deze uitdaging verder vergroten door de tegenstellingen in de samenleving te vergroten. Als een omgekeerd Robin Hood lijkt de regering weg te nemen bij de armen en uit te delen aan de rijken. Om u hiervoor te waarschuwen hebben wij met een traditie gebroken en u vandaag reeds geïnformeerd over de ware plannen van de regering. Wij wensen u veel succes in uw strijd tegen dit beleid. U mag zich daarin gesteund weten door het besef dat velen U wijsheid toewensen.

Document

'Is de WSW een dure voorziening'

Is de Wsw een dure voorziening?

Erlend Wethlij

Het doel van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan diegenen die daarop zijn aangewezen.

De Wsw is echter een (te?) dure voorziening zo valt alom te beluisteren.

'De Wsw biedt werknemers arbeid binnen de grenzen van hun mogelijkheden en een vast inkomen, verleent hun een sociale status en een rechtspositie als werknemer en biedt hun de mogelijkheid tot ontplooiing van hun nog aanwezige capaciteiten en tot contacten met andere mensen'.

Voorgaande zin is een passage uit 1966 uit de memorie van toelichting op de Wsw en zij werd tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van SZW nog eens geciteerd. Deze begrotingsbehandeling stond mede in het licht van voorgenomen bezuinigingen op onder andere de Wsw.

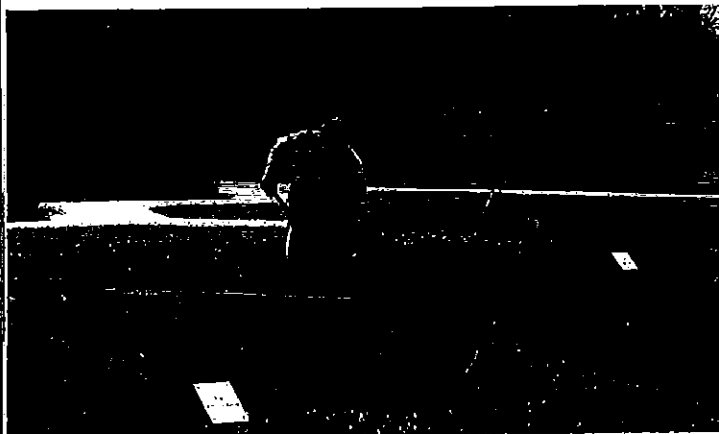
2,3 miljard De te realiseren arbeidsplaatsen worden door het ministerie van Sociale Zaken gesubsidieerd. De totale subsidie ten laste van de rijksbegroting is jaarlijks € 2,3 miljard, ofwel gemiddeld € 25.760 per arbeidsplaats per jaar (peil 2011). Er zijn rond de 90.000 gesubsidieerde voltijdsplaatsen in Nederland en hier werken ruim 100.000 personen met een arbeidshandicap. De uitvoering is opgedragen aan gemeenten maar vindt feitelijk plaats bij of via een negentigtal, wat vanaf nu voor het gemak, sw-bedrijven wordt genoemd. Kenmerkend voor deze sw-bedrijven is hun hybride karakter. Naast uitvoerder van een sociale zekerheidswet met een taak als ontwikkelaar van de mogelijkheden van mensen met een beperking, zijn het ondernemingen met een economisch doel. Het lijkt op het eerste oog een dure voorziening te zijn, maar de vraag is of niet wat verder gekeken moet worden, verder dan een begrotingsartikel binnen de SZW begroting. Hierna volgt een benadering van de vraag naar de kostprijs, het is geen volledig onderzocht en wetenschappelijk

100 procent verantwoord rapport. Het is een visie die stoelt op een beperkte financiële analyse. Een analyse die het waard is verder en diepgaander onderzocht te worden.

Minder duur

Een paar, *at random* geselecteerde, sw-bedrijven laten over 2009 de volgende gegevens zien. De voor deze bedrijven ontvangen subsidie is € 123.121.000 en daarmee wordt aan 5.190 gehandicapte medewerkers werk geboden. Er wordt voor deze medewerkers € 41.681.000 afgedragen aan loonheffing en premies sociale verzekeringen, inclusief zorgverzekering. Daarnaast dragen deze sw-bedrijven per saldo € 5.334.000 BTW af. Rekening houdend met deze geldstroom terug in de richting van de centrale overheid resteert nog een last voor de rijksbegroting van € 76.106.000 ofwel € 14.660 per persoon. Nog steeds veel geld, maar wel een stuk minder dan het bedrag wat ten laste van de SZW begroting werd gebracht. Met andere woorden: het lijkt nog steeds een dure voorziening te zijn, maar toch minder duur dan in eerste aanleg leek.

Als Nederland geen voorziening kende voor deze mensen dan waren zij aangewezen op een uitkering. Het bieden van loonvormende arbeid bespaart uitkeringen. Enerzijds voor het gemak en anderzijds om 'te rijk rekenen' te voorkomen wordt er hiernavolgend van uitgegaan dat al deze mensen een minimumuitkering in ons sociaal zekerheidsbestel zouden krijgen, lees: een uitkering op bijstandsniveau. Een netto bijstandsuitkering varieert van € 910 voor een alleenstaande via € 1.170 voor een alleenstaande ouder tot € 1.300 per maand voor een (echt)paar. De macro economische besparing op de anders te verstrekken uitkeringen moet worden verdisconteerd om de

In de groenvoorziening verricht de medewerker van het sw-bedrijf uitstekend werk

vraag te beantwoorden of de Wsw een (te?) dure voorziening is. Als alle werknemers alleenstaand zouden zijn, zou deze besparing € 56.686.000 bedragen. Bij een verdeling 50 procent gehuwd, 40 procent alleenstaand en 10 procent alleenstaande ouder is de besparing zelfs € 70.452.000. Rekening houdend met de besparingen horend bij deze opties resteert gemiddeld per medewerker een kostenpost van € 3.740, respectievelijk € 1.090. Zo bezien lijken de hoge kosten van deze voorziening wel mee te vallen, als wat verder gekeken wordt dan naar een begrotingsartikel.

Verdringingskosten

Een vraag van andere orde is of er ook verdringingskosten zijn? Met andere woorden trekken sw-bedrijven arbeid aan die anders op 'de vrije markt' zou plaatsvinden of beïnvloeden zij de prijs op de vrije markt? Deze verdringingskosten kunnen in dit verband alleen maar bij benadering worden vastgesteld. Een Wsw-medewerker lijkt gemiddeld 40 procent van de productiviteit van een niet gehandicapte werknemer te realiseren, zonder dat op langere termijn een significante productiviteitsverbetering te verwachten is.

De verdringing zal niet groot zijn voor zover sw-bedrijven de concurrentie niet aankunnen met de binnenlandse marktsector, maar in plaats daarvan taken verrichten die voor concurrenten in deze sector te duur zijn. Er lijkt een zekere mate van prijsconcurrentie te zijn tussen sw en andere gesubsidieerde arbeidsvormen, zoals Work First-projecten, industriële dagbesteding in justitiële inrichtingen, et cetera. Daarnaast wordt geconcurrereerd met lagelonenlanden. In dit geval leveren de sw-bedrijven een bijdrage aan een positief saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans.

Sw-bedrijven concurreren ook direct met ongesubsidieerde bedrijven op de binnenlandse markt en hier zal zeker een zekere mate van verdringing optreden. Economische standaardanalyse gaat er hierbij vanuit dat de extra capaciteit, die door de sw-bedrijven geboden wordt, zal leiden tot lagere lonen en prijzen op een binnenlandse markt in evenwicht. Dit betekent een extra (frictie-) werkloosheid. Daar staat dan weer tegenover dat binnen de sw-bedrijven ook enkele duizenden niet gehandicapte leidinggevenden werk vinden. De vraag is of deze werkgelegenheidsopbrengst geen compensatie biedt voor de eerder genoemde extra frictiewerkloosheid.

Effecten

Onderzoek laat zien dat de het bieden van arbeid aan gehandicapten naast bovenstaande economische kanten ook minder makkelijk meetbare, soms zachter genoemde, effecten heeft op de samenleving. Wanneer hen werk wordt onthouden, kunnen er effecten zijn op korte termijn voor de betrokkenen zelf. Hierbij kan worden gedacht aan een groter gebruik van gezondheidszorg, extra justitiële kosten, meer gebruik van ggz- en verslavingszorg, schuldhulpverlening en dergelijke. Daarnaast kan sprake zijn van gevolgcosten op langere termijn, zoals kosten voor een volgende generatie. De negatieve gevolgen voor een volgende generatie zijn ernstig, wanneer gehandicapte ouders geen werk hebben en permanent zijn aangewezen op een minimuminkomen. Amerikaans onderzoek (Haveman & Wolfe, 1994) laat zien dat ongediplomeerd schoolverlaten met meer dan vijftig procent daalt als zulke kinderen zouden opgroeien onder meer gunstige omstandigheden. Duits onderzoek (Entdorf & Sieger, 2010) laat zien dat er een direct verband bestaat tussen toenemende criminaliteit aan de ene kant en ontoereikende scholing en schooluitval aan de andere kant. Het bieden van arbeid tegen een redelijk loon lijkt ook hier op langere termijn kostenbesparend te werken.

Al met al lijkt het er op dat de vraag of de Wsw een dure voorziening is met 'nee' zou kunnen worden beantwoord. De voorziening is een stevig onderzoek naar haar maatschappelijke kosten en opbrengsten meer dan waard. ■

Mr. E.H.C.M. Wethlij is zelfstandig fiscalist, lid van de Raad van Advies van Intos, sw-bedrijf in Genneep.

Document

'Een wolf in schaapskleren'

Artikel: **WWNV-voorstel: een wolf in schaapskleren**

Auteurs:

- Prof. mr. S. Klosse is hoogleraar sociaal recht te Maastricht;
- prof. dr. J. Muysken is hoogleraar economie te Maastricht.

Tijdschrift: recht en arbeid, aflevering 8/9

WWNV-voorstel: een wolf in schaapskleren

In april 2011 verscheen de Hoofdlijnennotitie werken naar vermogen. Daarin worden de contouren geschetst van een nieuwe Wet Werken naar vermogen; een uniforme regeling voor 'de onderkant van de arbeidsmarkt' die meer eenheid en duidelijkheid en meer gelijke kansen op de arbeidsmarkt moet gaan brengen. De stelling die de auteurs in dit artikel betrekken, is dat dit niet gaat lukken op de voorgestelde manier. Zij onderbouwen dit door een aantal knelpunten bloot te leggen en geven in het licht daarvan de gedachte mee om de gelijkemansproblematiek eens vanuit een andere invalshoek te benaderen.

1 Introductie

'Zoveel mogelijk mensen met beperkingen bij reguliere werkgevers aan de slag!' Dat is het motto van de Wet Werken naar vermogen (Wwnv) die, als het aan het kabinet ligt, de WWB, de WIJ en deels ook de Wajong en de Wsw moet gaan vervangen. Dit is een forse ingreep in het stelsel van sociale zekerheid, waaraan allerlei risico's en onzekerheden kleven. Niet voor niets benadrukte de Commissie Fundamentele Herbezinning Wsw (Commissie de Vries) dat kiezen voor een fundamenteel andere aanpak een zorgvuldige voorbereiding en een gefaseerde invoering vereist.^[2] Uit de Hoofdlijnennotitie werken naar vermogen blijkt dat het kabinet dit advies in de wind slaat.^[3] Het kabinet zet daarmee een breed omarmd advies naar eigen hand en beroept zich daarbij op de dringende noodzaak om het huishoudboekje van de staat op orde te brengen. Het plan van Commissie de Vries wordt zo gebruikt om een structurele bezuiniging van maar liefst € 1850 miljoen te realiseren.^[4] Omdat het huishoudboekje om snelle actie vraagt, wil het kabinet de nieuwe regeling per 1 januari 2013 invoeren. Onze stelling is dat het kabinet hiermee een plan presenteert dat tot mislukken is gedoemd. Door geen tijd te nemen om met experimenten geleidelijk toe te werken naar de stip die Commissie de Vries op de horizon heeft gezet, miskent het kabinet niet alleen het probleemkarakter van de doelgroep, maar worden ook veelbelovende, naar die stip toewerkende initiatieven in de kiem gesmoord. Daar komt bij dat het voorstel geen antwoord heeft op voorzienbare implementatieproblemen die voortvloeien uit het plan om de uitvoering van de Wwnv bij gemeenten neer te leggen en gelijktijdig flink te bezuinigen op de re-integratiebudgetten en de werkpleinen. De voorgestelde regeling biedt op deze manier geen adequate oplossing voor het kernprobleem: het gebrek aan geschikte arbeidsplaatsen voor de beoogde doelgroep. Wat ons betreft moet het kabinet daarom terug naar de tekentafel: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedraaid!

Ter onderbouwing van dit standpunt begint dit artikel met een profielschets van de doelgroep om zo een duidelijker beeld te krijgen van hun arbeidsmarktpositie en het daarmee samenhangende kernprobleem (par. 2). Daarna wordt aangegeven hoe de adviezen van Commissie de Vries hierop inspelen (par. 3). De kabinetsplannen worden hiertegen afgezet (par. 4), hetgeen uitmondt in een conclusie (par. 5).

2 Profielschets

2.1 Doelgroep van de Wwnv

Hoofddoel van de voorgestelde regeling is zo veel mogelijk mensen die door hun beperkingen aan de kant staan, bij voorkeur bij reguliere werkgevers aan de slag te helpen. Het kabinet richt zijn pijlen hierbij ten eerste op mensen die nu een uitkering ontvangen op grond van de WWB of de WIJ. De bedoeling is om deze 'bestaande gevallen' per 1 januari 2013 integraal onder de nieuwe regeling te brengen. Voor mensen die als gevolg van de samenvoegingsoperatie straks geen beroep meer kunnen doen op de WWB of de WIJ, gaat het nieuwe regime eveneens vanaf 1 januari 2013 gelden (nieuwe gevallen). Ook mensen die geenuitkering (kunnen) krijgen en niet op eigen kracht aan de slag komen, kunnen zich vanaf 1 januari 2013 op de nieuwe regeling beroepen.^[5] Jonggehandicapten die na 1 januari 2012 instromen in de Wajong zullen een jaar later, dus per 1 januari 2014, onder de nieuwe regeling gaan vallen als uit een indicatiestelling blijkt dat zij arbeidsmogelijkheden hebben of potentieel kunnen ontwikkelen.^[6] Tot slot zal de Wwnv vanaf 1 januari 2013 gaan gelden voor een substantieel deel van degenen die nu nog voor een Wsw-indicatie in aanmerking komen.^[7]

2.2. Positie op de arbeidsmarkt

Het zal niet meevallen om deze mensen bij reguliere werkgevers aan het werk te krijgen. Althans tot nu toe blijkt dat voor een belangrijk deel van hen geen haalbare kaart. Van de circa 300 000 personen die nu een WWB-uitkering ontvangen, verricht bijvoorbeeld minder dan 15% betaald werk, dat veelal met ondersteuning wordt uitgevoerd. Dit heeft veel met hun beperkingen te maken: 80% van het bestand kampt met belemmeringen van lichamelijke, geestelijke of sociale aard.[8] Van de circa 200 000 Wajongers werkt 25%; 54% van hen doet dat in Wsw-verband.[9] Ook hier speelt het profiel een belangrijke rol. Wajongers hebben per definitie beperkingen van lichamelijke, geestelijke of verstandelijke aard die op jeugdige leeftijd zijn ontstaan en hen belemmeren om ten minste 75% van het wettelijk minimumloon te verdienen.[10] De Wsw is een last resort voor mensen met lichamelijke, psychische of verstandelijke beperkingen die zo ernstig zijn dat plaatsing bij een reguliere werkgever ook met ondersteuning redelijkerwijs niet mogelijk is.[11] De Wsw biedt hen gesubsidieerde arbeidsplaatsen die het werken onder 'normale' omstandigheden zo dicht mogelijk proberen te benaderen en uiteindelijk op doorstroming naar een reguliere, ongesubsidieerde arbeidsplaats zijn gericht. Niettemin maakt momenteel slechts 5% van het huidige Wsw-bestand een definitieve overstap naar een reguliere werkgever.[12] Het gros van de circa 100 000 Wsw'ers is werkzaam bij een sw-bedrijf.[13] In ruim 70% van de gevallen is daarbij sprake van een 'beschutte plaatsing' bij een regulier bedrijf, waarbij bijvoorbeeld 'op locatie' wordt gewerkt onder de verantwoordelijkheid en met begeleiding van het sw-bedrijf. Detachering bij reguliere werkgevers blijkt slechts in ongeveer 20% van de gevallen mogelijk en van 'begeleid werken' bij reguliere werkgevers is maar in 5% van de gevallen sprake.[14]

2.3 Kernprobleem: mismatch

Dit plaatje leert dat de Wwnv zich richt op groepen die vooralsnog moeilijk een plek kunnen vinden op de reguliere, betaalde arbeidsmarkt. Vaak wordt dit toegeschreven aan de wirwar van regelingen, niet goed functionerende re-integratie-instrumenten, financiële beperkingen of een te weinig vraaggerichte arbeidsbemiddeling. Maar daarmee is het plaatje niet compleet. Het gaat hier namelijk om mensen die door hun beperkingen niet zonder meer in staat zijn om regulier, betaald werk uit te voeren. Anders dan het kabinet veronderstelt, zal dit probleem bij een krappere wordende arbeidsmarkt niet min of meer automatisch verdwijnen. Het gaat hier om een structureel probleem dat wordt veroorzaakt door fundamentele veranderingen op de arbeidsmarkt. Zo zijn als gevolg van automatisering en technologische vooruitgang veel simpele, elementaire werkzaamheden verdwenen. De op de arbeidsmarkt beschikbare functies zijn bovendien complexer geworden door voorbereidende, uitvoerende en controlerende taken in één functie te verenigen. Ook wordt het beschikbare werk steeds meer georganiseerd in homogene teams. Dit vereist een flexibele inzet; werknemers moeten elkaar onderling kunnen vervangen en daarom, behalve over sociale vaardigheden, over een breed scala van deskundigheden beschikken. Al deze ontwikkelingen drukken een stempel op de eisen die worden gesteld aan de functies die beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt. Voor de beoogde doelgroep is dit fnuikend: werkgevers willen immers iemand die het best voldoet aan de functie-eisen, maar daaraan kan de doelgroep juist door hun beperking vaak niet voldoen. In selectieprocedures vallen zij daarom al snel af.[15] Al met al is er zo een chronisch tekort aan passende functies voor mensen met beperkingen ontstaan, domweg omdat de afstand tussen hun mogelijkheden en de functie-eisen te groot is. Willen zij in grotere getale gaan deelnemen aan het arbeidsproces dan zal dientengevolge moeten worden geïnvesteerd in het creëren van functies die aansluiten bij hun arbeidspotentieel. Commissie de Vries en het kabinet zetten daartoe beiden in op optimalisering van de ondersteuning bij het vinden van werk door uniformering, meer maatwerk en vergroting van de bereidheid van werkgevers om mensen met beperkingen in dienst te nemen. Aan deze uitgangspunten wordt echter een verschillende invulling gegeven.

3. Adviezen van Commissie de Vries

3.1 Behoeftte aan ondersteuning centraal

Vertrekkend vanuit de constatering dat de huidige regelgeving een tweedeling veroorzaakt tussen mensen die wel en mensen die geen kans krijgen om mee te doen, wil Commissie de Vries komen tot een sluitend stelsel dat mensen met beperkingen dezelfde mogelijkheden tot ondersteuning biedt bij het vinden en/of behouden van werk: alleen zo kunnen gelijke kansen op arbeidsparticipatie en ontwikkeling worden gerealiseerd.[16] De commissie stelt hierbij de behoefte aan ondersteuning van de werkzoekende en de werkgever centraal en concentreert zich daarbij op werkzoekenden die tussen 20% en 100% van het wettelijk minimumloon kunnen verdienen.[17] Anders dan het kabinet richt de commissie zich dus niet op de uitkeringsregeling waarin iemand zit, maar op het verdienvermogen.[18] Aangeraden wordt met deze methode te experimenteren door te beginnen met de Wajongers. Na evaluatie kan de regeling dan geleidelijk worden uitgebreid tot andere groepen.[19]

3.2 Uitbreiding van de loondispensatieregeling

Om kans op werk te vergroten, adviseert de commissie de loondispensatieregeling uit te breiden.[20] Het loon kan zo op bredere schaal worden afgestemd op de aanwezige arbeidsproductiviteit, ook al ligt de daarbij horende loonwaarde onder het wettelijk minimumloon. Omdat ondersteuning en begeleiding voor mensen met een beperkt arbeidsvermogen onontbeerlijk is, wordt voorgesteld de hieraan verbonden kosten te vergoeden tot een maximum van netto € 17 500 per jaar.[21] Het in dienst nemen van mensen met een geringe arbeidsproductiviteit wordt op deze manier aantrekkelijk gemaakt voor werkgevers. Om werken op deze basis ook voor de betrokkenen aantrekkelijk te maken, wordt voorgesteld het inkomen dat zij verdienen aan te vullen met een uitkering die, net als in de Wajong, zo is ingericht dat productiever worden loont. Gaandeweg kan zo maximaal 110% van het wettelijk minimumloon worden verkregen.[22]

3.3 Randvoorwaarden

De commissie adviseert met klem om de loondispensatieregeling gefaseerd in te voeren, zodat verschillende methodes kunnen worden beproefd om de loonwaarde en de benodigde mate van ondersteuning en begeleiding te bepalen. Om meer zicht te krijgen op de mogelijkheden en de bereidheid bij werkgevers om de beoogde doelgroep aangepast werk te bieden, moeten UWV en gemeenten intussen, via de werkplekpleinen, intensiever met werkgevers gaan samenwerken. Ook spoort de commissie UWV en gemeenten aan tot verbetering van de integrale dienstverlening, zodat werkgevers effectief kunnen worden ondersteund bij het realiseren van aangepaste arbeidsmogelijkheden voor de doelgroep. Een mislukte ervaring is immers funest voor de bereidheid om opnieuw met iemand met beperkingen in zee te gaan. De commissie onderkent hiermee dat loondispensatie niet allesbepalend is bij het aannemen van personeel. Gerichte investeringen in een goed functionerende arbeidsbemiddeling en een actieve en doeltreffende werkgeversbenadering zijn eveneens van essentieel belang. De commissie ziet dit als essentiële randvoorwaarden waaraan moet zijn voldaan, wil de nieuwe aanpak vruchten kunnen afwerpen.[23]

4. Kabinetsplannen

4.1 Financiële en economische belangen centraal

Het kabinet lijkt met de nieuwe regeling eveneens gelijke kansen op de arbeidsmarkt te willen realiseren. Althans opmerkingen als 'ieder mens [...] verdient de kans om het beste uit zichzelf te halen' en het uitgangspunt om dit primair bij reguliere werkgevers mogelijk te maken, wekken die indruk.[24] Uiteindelijk weegt de financiële economische noodzaak om het draagvlak van het sociaalzekerheidsstelsel te versterken en toekomstige personeelstekorten op te vangen echter zwaarder. De noodzaak om de groeiende overheidstekorten aan te pakken, doet daar een schep bovenop.[25] De kabinetsplannen wijken als gevolg hiervan op essentiële punten af van de adviezen van Commissie de Vries.

4.2 Eén uniforme regeling die wordt uitgevoerd door de gemeenten

Fundamenteel verschillend is bijvoorbeeld dat het kabinet gelijke kansen op de arbeidsmarkt wil waarborgen door een aantal bestaande regelingen samen te smelten tot één uniforme regeling, die wordt uitgevoerd door de gemeenten. Doorslaggevend daarvoor is dat gemeenten het dichtst bij de burger staan en inmiddels hebben bewezen dat zij mensen met een activerende benadering heel goed aan de slag kunnen helpen.[26] Opdat deze lijn wordt voortgezet, volgt de Wwnv het stramien van de WWB op het vlak van de uitkeringsvoorwaarden, de re-integratieverplichtingen, de financiering en de uitvoering.[27] Verwacht wordt dat het mes zo aan twee kanten zal snijden. Dit stramien activeert mensen immers om aan het werk te gaan en geeft gemeenten een financieel belang om hen daarbij effectief te ondersteunen. Om dat te bevorderen krijgen gemeenten, net als in de WWB, een grote beleidsvrijheid bij de bepaling wie voor welke vorm van ondersteuning in aanmerking komt, welke ondersteuningsvorm het meest geschikt is en hoe daaraan uitvoering wordt gegeven. Ook zullen de re-integratiebudgetten die nu nog uit verschillende geldstromen bestaan, worden samengevoegd.[28] Verwacht wordt dat gemeenten de beschikbare voorzieningen zo gericht kunnen inzetten, waardoor de doelgroep beter op maat kan worden bediend. Het kabinet kiest daarmee voor een eigen koers en volgt Commissie de Vries alleen waar het gaat om een bredere inzet van de loondispensatieregeling.[29]

4.3 Bezuiniging op de re-integratiebudgetten

Met de nieuwe regeling heeft het kabinet echter meer in petto. Daarmee moeten namelijk ook forse bezuinigingen worden gerealiseerd. Zo gaat de voorgenomen ontschotting van de re-integratiebudgetten gepaard met een flinke korting op het budget dat gemeenten uiteindelijk in handen krijgen. Dit moet een structurele bezuiniging opleveren van € 800 miljoen.[30] Aangenomen wordt dat deze korting tot een efficiëntere inzet van de beschikbare middelen zal leiden. Maar daarmee is niet verzekerd dat de doelgroep ook effectiever zal worden ondersteund bij het vinden van werk. Essentieel daarvoor is dat er doelgericht wordt geïnvesteerd in het vinden van werkplekken die aansluiten bij hun arbeidsvermogen en dat er voldoende middelen

beschikbaar zijn om de daarmee samenhangende kosten te dekken. Commissie de Vries adviseert dit te waarborgen door aan de loondispensatieregeling een budget te koppelen waaruit noodzakelijke ondersteunings- en begeleidingskosten kunnen worden gefinancierd. Het kabinetsplan voorziet daar niet in en biedt daardoor geen enkele garantie dat die kosten zullen worden gedekt.

Het kabinet negeert daarmee dat een groot deel van het beschikbare budget nodig zal zijn voor de financiering van vaste lasten.[31] Maar ook het probleemkarakter van de doelgroep wordt hiermee miskend. Immers, zonder ondersteuning en begeleiding op de werkplek zullen zij hun arbeidsmogelijkheden vaak niet kunnen waarmaken. Worden de kosten die dit meebrengt niet gecompenseerd, dan zullen werkgevers minder snel geneigd zijn om mensen met een beperkt arbeidsvermogen in dienst te nemen. Dat ze voor loondispensatie in aanmerking kunnen komen, is daarbij niet allesbepalend. Belangrijk is ook dat er een functie kan worden gevonden die kan worden uitgevoerd zonder dat het bedrijfsresultaat afneemt.[32] Om nader te onderzoeken hoe dit kan worden gerealiseerd, zijn pilots in gang gezet.[33] De uitkomsten daarvan worden echter niet afgewacht. Dit zet de loondispensatieregeling op losse schroeven, terwijl die regeling wordt aangereikt als hoofdmiddel om de beoogde doelgroep bij reguliere werkgevers aan de slag te krijgen.[34]

Al met al dreigen niet alleen uitkeringsgerechtigden, maar ook niet-uitkeringsgerechtigden hierdoor aan de kant te blijven staan. Dit klemt temeer nu die laatste groep waarschijnlijk zal toenemen. De keuze voor het stramien van de WWB heeft namelijk tot gevolg dat alle middelen van de betrokkene en zijn partner zullen worden meegenomen bij de vaststelling van het recht op uitkering.[35] Mensen die met de Wwnv te maken krijgen, zullen hierdoor lang niet altijd voor een uitkering in aanmerking komen.[36] Omdat uitstroom naar werk van niet-uitkeringsgerechtigden gemeenten financieel niets oplevert, loopt deze groep het risico helemaal onderaan het prioriteitenlijstje van gemeenten terecht te komen.[37] Van de doelstelling om de doelgroep effectiever te ondersteunen bij het vinden van een geschikte werkplek, komt zo weinig terecht.

4.4 Bezuiniging op de Wajong

Achter het voornemen om een deel van de huidige Wajongers onder de nieuwe regeling te brengen, schuilt eveneens een bezuinigingsdoel. Vrees voor herhaling van het 'WAO-drama' is hier de drijfveer.[38] 'Overheveling' van een deel van de Wajongers naar de Wwnv kan dit voorkomen. De doelgroep van de Wajong kan daarmee immers worden beperkt tot een relatief kleine groep.[39] Op termijn moet daarmee een bezuiniging worden gerealiseerd van € 900 miljoen.[40] Aangenomen wordt dat jonggehandicapten met deze overheveling zijn gebaat: de nieuwe regeling zal hen namelijk een betere springplank bieden naar regulier werk dan de huidige Wajong. Die springplank is echter op drijfzand gebouwd en levert daarom eerder een sprong in het duister op.[41]

Zo zullen jonggehandicapten door die overheveling onder de re-integratieverantwoordelijkheid van de gemeenten worden gebracht. De expertise om deze groep, al dan niet met loondispensatie, te ondersteunen bij het vinden van een geschikte werkplek ligt echter bij het UWV. Door overheveling naar de nieuwe regeling dreigt deze expertise verloren te gaan, terwijl de manier waarop het UWV uitvoering geeft aan de nog prille werkregeling van de Wajong, juist vruchten begint af te werpen.[42] Afspraken die het UWV maakt met werkgevers(organisaties) over het in dienst nemen van Wajongers, bevorderen deze ontwikkeling. Het kabinet wil voorkomen dat dit proces wordt verstoord door de UWV-expertise 'op zorgvuldige wijze' bij de gemeenten onder te brengen.[43] Maar daarmee is nog niet gegarandeerd dat gemeenten hun nieuwe taken naar behoren kunnen uitvoeren. De ervaring leert dat de betrokkenheid van landelijke sectoren en branches daarvoor essentieel is. Via de werkpleinen is daaraan de laatste jaren een extra impuls gegeven. Door het aantal werkpleinen drastisch te verminderen, wordt dat nu weer afgebroken.

Daar komt bij dat werkgevers die landelijk of regio-overschrijdend opereren niet met iedere afzonderlijke gemeente zaken kunnen en willen doen. Het kabinet denkt dit probleem te kunnen ondervangen met een actieve werkgeversbenadering en het verzinnen van een list om het uitgangspunt van één loket zo goed mogelijk te borgen. Verder worden kleine gemeenten aangespoord om samenwerkingsverbanden met andere gemeenten aan te gaan, zodat de dienstverlening aan werkgevers op een effectief schaalniveau kan worden uitgevoerd.[44] De werkgeverskant komt er zo bekaaid af, terwijl de nieuwe regeling staat of valt met de bereidheid van werkgevers om mensen met beperkingen in dienst te nemen. Die bereidheid zal alleen worden vergroot als werkgevers maximaal worden ondersteund bij het creëren van werkplekken die aansluiten bij hun arbeidspotentieel. Gemeenten zullen daarin moeten voorzien zonder dat is gewaarborgd dat zij over de daarvoor noodzakelijke infrastructuur beschikken en voldoende middelen in huis hebben om daaraan vorm te geven. Verblind door de bezuinigingsnoodzaak worden voorzienbare implementatieproblemen daarmee op de koop toegenomen. Het kabinet neemt hiermee een onverantwoord risico en ondergraaft aldus opnieuw zijn eigen doel.

4.5 Bezuiniging op de Wsw

De nieuwe regeling wordt eveneens aangegrepen om fors te bezuinigen op de Wsw. Leidend hierbij is dat minstens de helft van de huidige Wsw'ers met enige begeleiding wel aan de slag kan bij een reguliere werkgever.[45] Het kabinet wil dit bevorderen door aanscherping van de indicatiestelling. Met ingang van 1 januari 2013 moet deze maatregel de toegang tot de Wsw gaan beperken tot personen die zijn aangewezen op 'beschut werk'. Beoogd wordt de Wsw daarmee terug te brengen naar zijn oorspronkelijke doel. De consequentie hiervan is dat er geleidelijk ongeveer 70 000 Wsw-werkplekken moeten verdwijnen.[46] Dit moet een structurele bezuiniging opleveren van € 650 miljoen.[47] Het gevolg hiervan is dat een deel van de nieuwe instroom niet meer voor de Wsw in aanmerking zal komen. In principe gaan zij vallen onder de Wwnv en daarmee onder de re-integratieverantwoordelijkheid van de gemeenten. Het zal echter niet eenvoudig zijn om deze groep bij reguliere werkgevers onder te brengen. Aanscherping van de indicatiestelling betekent immers niet dat deze groep ineens minder beperkingen heeft. Het blijft dus een groep die door hun beperkingen alleen onder aangepaste omstandigheden zal kunnen werken. Voor veel gemeenten is dit nog een onbekend terrein. Het creëren van een geschikte werkplek voor deze groep hebben zij immers vaak toevertrouwd aan sw-bedrijven. Door de jaren heen hebben die bedrijven waardevolle expertise opgebouwd op dit gebied. Doordat die bedrijven zich de laatste jaren meer zijn gaan toeleggen op het realiseren van plaatsingen buiten Wsw-verband, beschikken zij in principe ook over de infrastructuur om deze groep voor te bereiden op en te ondersteunen en te begeleiden bij de uitvoering van werkzaamheden bij reguliere werkgevers.

Dit proces speelt zich af binnen de sw-bedrijven en is nog volop in ontwikkeling. De voorgenomen ingreep in de Wsw verstoort dit proces. Dit dwingt sw-bedrijven immers om in te krimpen, terwijl tegelijkertijd de rijkssubsidie voor Wsw-werkplekken in drie jaar tijd wordt afgebouwd tot het bedrag dat toereikend moet zijn om de 30 000 overblijvende werkplekken te financieren. Door het besluit om de rechtspositie van het zittende bestand in stand te houden, zal de 'efficiencyslag' die sw-bedrijven zullen moeten maken, hoofdzakelijk moeten worden gerealiseerd door te bezuinigen op de overige kosten, waaronder begeleidingskosten en de aanwezige infrastructuur. In theorie is verhoging van de inkomsten via detachering of begeleid werken ook een manier om het hoofd boven water te houden. Maar de mogelijkheden daartoe zijn beperkt: een groot deel van het zittende bestand zit immers al jaren in de Wsw en is daardoor moeilijk bij reguliere werkgevers te plaatsen.

Met het bedrag van € 400 miljoen dat het kabinet eenmalig ter beschikking heeft gesteld om dit transitieproces te ondersteunen, zullen niet alle problemen kunnen worden opgelost.[48] Zo betekent de noodzaak om het aantal Wsw-plekken te verminderen dat er voor mensen die geïndiceerd zijn voor de Wsw een ander onderkomen binnen Wsw-verband moet worden gevonden.[49] Vermindering van het aantal werkplekken vermindert echter ook de kans dat sw-bedrijven daarin slagen. De consequentie hiervan is dat de wachtlijsten zullen groeien. Voor de betrokkenen betekent dit dat zij zijn vrijgesteld van de re-integratieverplichtingen die zijn verbonden aan een eventuele uitkering. Naarmate er minder Wsw-werkplekken zijn, impliceert dit dat een groeiende groep thuis moet gaan zitten wachten op een passende arbeidsplek en dus niet (meer) naar vermogen werkt.[50]

De groep die vanaf 1 januari 2013 onder de Wwnv wordt gebracht, valt onder de re-integratieverantwoordelijkheid van de gemeente en zal dus moeten voldoen aan de re-integratieverplichtingen van de Wwnv. Door hun beperkingen zal een belangrijk deel van hen niet vanzelfsprekend inzetbaar zijn in het reguliere arbeidsproces. Zij zullen dus moeten deelnemen aan re-integratietrajecten om de kans daarop te verhogen. Daarmee is echter niet verzekerd dat ze aan het werk komen. Van belang daarbij is bijvoorbeeld dat de gemeente de aanwezige arbeidscapaciteit adequaat weet te matchen met de mogelijkheden die er bij reguliere werkgevers zijn om hen in te passen in hun organisatie. De in par. 2.2 gepresenteerde cijfers laten echter zien dat er grenzen zijn aan de bereidheid van werkgevers om daarin te investeren. Het is aan gemeenten om hen daartoe te verleiden, maar door de geplande korting op de re-integratiebudgetten en de mogelijke impact daarvan op de verleidingskracht van de loondispensatie, zal dat lang niet altijd lukken. Langdurige deelname aan re-integratietrajecten op straffe van vermindering van de inkomensondersteuning die de Wwnv biedt, is dan het perspectief. Als het aan het kabinet ligt, kan dit in de toekomst ook inhouden dat mensen die vallen onder de re-integratieverantwoordelijkheid van gemeenten zich naar vermogen nuttig maken op een manier die de arbeidsinschakeling niet direct bevordert.[51] Per saldo drijven we zo steeds verder af van de doelstelling om zo veel mogelijk mensen in staat te stellen om hun arbeidspotentieel bij reguliere werkgevers productief te maken.

5 Terug naar de tekentafel

Alles bij elkaar genomen is onze conclusie dat dit plan tot mislukken is gedoemd. Dat het plan geen doeltreffend antwoord heeft op voorzienbare implementatieproblemen is hiervan niet de enige oorzaak. De belangrijkste reden hiervoor is dat dit plan is verpakt in bezuinigingsmaatregelen. Het

plan gaat hierdoor totaal voorbij aan het probleemkarakter van de doelgroep en het daarmee samenhangende gegeven dat het hier gaat om mensen die veelal zijn aangewezen op werkzaamheden waarin het reguliere arbeidsproces niet vanzelf voorziet. Dit probleem wordt niet opgelost door twee nieuwe groepen onder te brengen in een aangescherpt WWB-regime en er vervolgens van uit te gaan dat gemeenten met beduidend minder middelen en een activerende benadering wel in staat zullen zijn om een substantieel deel van de beoogde doelgroep bij reguliere werkgevers aan de slag te krijgen. Als het aan ons ligt, moet het kabinet daarom terug naar de tekentafel, zodat samen met de kernspelers in het veld kan worden toegewerkt naar een regeling die doeltreffend inspeelt op de bestaande kloof tussen de arbeidsmogelijkheden van de doelgroep en de eisen die aan het verrichten van arbeid op de reguliere arbeidsmarkt worden gesteld. Neemt het kabinet het streven naar gelijke kansen op de arbeidsmarkt serieus, dan zal aan de tekentafel de vraag hoe die kloof kan worden overbrugd centraal moeten staan. Vertrekpunt daarbij kan nog steeds zijn dat er een uniforme regeling moet komen die de bestaande 'lappendeken' omvormt tot een transparant en consistent geheel en de beoogde groepen gelijk behandelt. Nu deze groepen vergelijkbare problemen hebben en al grotendeels vallen onder de verantwoordelijkheid van gemeenten, is er wat voor te zeggen om de uitvoering van de nieuwe regeling aan hen toe te vertrouwen, mits de tijd wordt genomen om de gesignaleerde knelpunten op te lossen en adequaat wordt gewaarborgd dat gemeenten deze taak ook naar behoren kunnen uitvoeren.

Ons voorstel is om bij de verdere uitwerking de gelijkheidskansenproblematiek eens vanuit een andere invalshoek te benaderen. De consequentie van de manier waarop het kabinet gelijke kansen wil realiseren, nodigt daartoe uit. Het gevolg daarvan is namelijk dat het grootste deel van de doelgroep wordt onderworpen aan een re-integratieregime. Hun kans op werk hangt daarmee af van de bereidheid van werkgevers om hen in dienst te nemen. Gebeurt dat niet, dan zal deze groep moeten deelnemen aan re-integratietrajecten die na verloop van tijd steeds minder perspectief bieden op een volwaardige arbeidsplaats. Voor het overblijvende deel van de doelgroep wordt daarentegen werk gecreëerd dat is toegesneden op hun arbeidsmogelijkheden en dat op basis van een arbeidsovereenkomst wordt verricht. Deze groep is dus niet alleen verzekerd van een arbeidsplaats, maar wordt zo ook in een gelijkwaardige arbeidspositie gebracht. Dit komt hun eigenwaarde ten goede en voorkomt de negatieve spiraalwerking die de andere groep boven het hoofd hangt.

De vraag rijst hoe dit onderscheid kan worden gerechtvaardigd. Immers, in beide gevallen gaat het om groepen die veelal alleen met specifieke voorzieningen bij reguliere werkgevers kunnen worden ondergebracht en dus feitelijk veelal alleen onder aangepaste omstandigheden kunnen werken. Werkgevers moeten daarin willen investeren, maar zullen daartoe ondanks allerlei verleidingstactieken lang niet altijd bereid zijn. Wordt het niet tijd om te erkennen dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden om de hele doelgroep bij reguliere werkgevers onder te brengen? Wordt het streven naar gelijke kansen op de arbeidsmarkt niet veel dichter benaderd door dit verschil in behandeling op te heffen en gemeenten de verantwoordelijkheid te geven om voor beide groepen bij hun arbeidsmogelijkheden passend werk te creëren dat op basis van een arbeidsovereenkomst kan worden uitgevoerd? Het zou mooi zijn als de aandacht aan de tekentafel zich op dit soort vragen zou richten. Weg met de stigma's: dat zou het centrale thema moeten zijn.

Voetnoot

[1]

Prof. mr. S. Klosse is hoogleraar sociaal recht te Maastricht; prof. dr. J. Muysken is hoogleraar economie te Maastricht.

[2]

B. de Vries, *Werken naar vermogen* — Advies van de commissie fundamentele herbezinning Wsw, 2008, p. 11 en 12.

[3]

Kamerstukken II 2010/11, 29 544, nr. 297. Deze Hoofdlijnennotitie werd op 21 april 2011 naar de Tweede Kamer gestuurd.

[4]

Hoofdlijnennotitie, p. 14.

[5]

Hoofdlijnennotitie, p. 7 en 11.

[6]

De Wajong blijft bestaan voor jonggehandicapten die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn (nieuwe en oude gevallen) en voor jonggehandicapten die vóór 1 januari 2012 zijn ingestroomd in de Wajong: Hoofdlijnennotitie, p. 6-8.

[7]

Hoofdlijnennotitie, p. 4 en 12. Voor mensen die nu een Wsw-indicatie hebben, blijft het thans geldende Wsw-regime bestaan: Hoofdlijnennotitie, p. 8.

- [8]
Scherp aan de wind: Divosa-monitor 2010 deel 1, Utrecht: Divosa 2010, p. 43-45.
- [9]
Monitor Arbeidsbeperkten en Werk 2007-2009, Kenniscentrum UWV, oktober 2010, p. 8 en 15.
- [10]
Art. 1:2 en 2:3 lid 1 onderdeel a Wajong.
- [11]
P. van Santen, M. van Oploo & M. Engelen, WSW-statistiek 2009, Zoetermeer: 2010, p. 28.
- [12]
Hoofdlijnennotitie, p. 4.
- [13]
Er is dan een dienstbetrekking met de gemeente die wordt uitgevoerd door sw-bedrijven of werkvoorzieningsschappen op basis van art. 2 lid 2 Wsw.
- [14]
P. van Santen, M. van Oploo & M. Engelen, WSW-statistiek 2009, Zoetermeer: 2010, p. 27. Bij detachering blijft het dienstverband met de gemeente in stand; bij begeleid werken wordt een arbeidsovereenkomst aangegaan met de reguliere werkgever. Dit vereist een indicatie dat de begeleidingsbehoefte minder dan 15% van de werktijd beslaat; het werk moet dus redelijk zelfstandig kunnen worden uitgevoerd.
- [15]
Zie: F.J.N. Nijhuis, Werken naar vermogen: vermogen om te werken (oratie Maastricht), Maastricht: Atlant Groep 2011, p. 6 en 19-21.
- [16]
B. de Vries, p. 9.
- [17]
Mensen die zelfstandig in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen, vallen dus buiten de regeling. Voor mensen die de ondergrens niet halen, acht de commissie dagbesteding op grond van de AWBZ aangewezen: B. de Vries, p. 10.
- [18]
De RWI volgt dit spoor in: L. Kok & A. Houkes, Gemeentelijk re-integratiebeleid vergeleken, RWI, februari 2011.
- [19]
B. de Vries, p. 12.
- [20]
Vooralsnog is dit een Wajong-instrument: art. 59a Wajong (oud) en art. 2:20 Wajong (2010). Loondispensatie dispenseert werkgevers van de verplichting om het wettelijk minimumloon te betalen.
- [21]
B. de Vries, p. 10.
- [22]
100% wml plus een participatievergoeding van 10%: B. de Vries, p. 10-11.
- [23]
B. de Vries, p. 12.
- [24]
Hoofdlijnennotitie, p. 1 en 5.
- [25]
Hoofdlijnennotitie, p. 4.
- [26]
Hoofdlijnennotitie, p. 5.
- [27]
Hoofdlijnennotitie, p. 4 en 6.
- [28]
Hoofdlijnennotitie, p. 5 en 12.
- [29]
Zie voor de uitwerking die het kabinet daaraan geeft p. 9-11 van de Hoofdlijnennotitie.
- [30]
Hoofdlijnennotitie, p. 14.
- [31]
Circa 80% van het budget is nodig voor de financiering van Wsw-lonen en pensioenen: VNG-reactie op het Wwnv-voorstel: BAWI/U201100918, 18 mei 2011, p. 2.
- [32]
F.J.N. Nijhuis, (oratie) 2011, p. 13-16.
- [33]
De Tijdelijke wet pilot loondispensatie (Twpl) biedt daarvoor de basis.

[34]

Zie in dit verband ook de FNV-reactie op Wwnv-voorstel, 11 mei 2011, p. 7-8.

[35]

Dit 'activerende' effect moet worden versterkt door een toets op het huishoudinkomen en aanscherping van de gezinsbijstand: Kamerstukken II 2010/11, 29 544, nr. 297, par. 2.2.

[36]

Dit moet een bezuiniging opleveren van € 100 miljoen. Dit gebeurt met name door jonggehandicapten onder de Wwnv te brengen. Zij krijgen dan te maken met een middelentoets en een partnertoets en zien hun inkomensondersteuning dalen van 75% naar 70% van het wettelijk minimumloon: Hoofdlijnennotitie, p. 7, 8 en 14.

[37]

Grenzen verleggen: Divosa monitor 2011 deel 1, Utrecht: Divosa 2011, p. 16.

[38]

Hoofdlijnennotitie, p. 4 en 7.

[39]

Namelijk tot jonggehandicapten die vóór 1 januari 2012 al een Wajong-uitkering ontvingen en jonggehandicapten die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn of worden verklaard. Verwacht wordt dat het beroep op de Wajong zo met 10 000 personen kan worden teruggebracht:

Hoofdlijnennotitie, p. 7.

[40]

Hoofdlijnennotitie, p. 14.

[41]

Zie hierover ook: Verwachte effecten overheveling Wajong naar gemeenten, Leiden: Epsilon Research 2011.

[42]

Monitor Wajong, UWV 2010, p. 4-6 geeft aan dat dit 1500 plaatsingen heeft opgeleverd. Instrumenten die vraag en aanbod matchen (Wajongwerkt.nl en de Wajong Atlas), dragen hieraan bij.

[43]

Een deel van het re-integratiebudget dat thans wordt toegekend aan het UWV (€ 122 miljoen), zal daarbij worden overgeheveld naar de gemeenten: Hoofdlijnennotitie, p. 5, 12 en 16.

[44]

Hoofdlijnennotitie, p. 6, 12 en 13.

[45]

Hoofdlijnennotitie, p. 4.

[46]

Vanaf 2013 mogen gemeenten jaarlijks van iedere drie werkplekken die bijvoorbeeld vrijkomen door pensionering, nog maar één werkplek reserveren voor nieuwe mensen: Hoofdlijnennotitie, p. 4 en 12.

[47]

Hoofdlijnennotitie, p. 14.

[48]

Hoofdlijnennotitie, p. 6 en 15. Het VNG wijst hierop in zijn reactie op het Wwnv-voorstel van 18 maart 2011, p. 6-7.

[49]

Art. 1 lid 3 en art. 4 Wsw.

[50]

Art. 6 en 12 lid 3 onderdeel a Wsw.

[51]

Kamerstukken II 2010/11, 29 544, nr. 297, p. 15.

**Deelname aan de samenleving van
mensen met een beperking en
ouderen, NIVEL 2011**

Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen Rapportage participatiemonitor 2011

Dit rapport gaat over de deelname aan de samenleving van drie groepen burgers: mensen met een lichamelijke beperking, mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking en ouderen (≥ 65 jaar) in de bevolking. De gebieden van maatschappelijke participatie die in dit rapport worden beschreven zijn wonen en het gebruik van voor-zieningen in de buurt, mobiliteit, werk, opleiding, vrije tijdsbesteding en sociaal contact. Gegevens hierover zijn verzameld in drie verschillende Panels: het Nationaal Panel Chronisch Zieken en Gehandicapten, het Panel Samen Leven en het Consumentenpanel Gezondheidszorg. Bij alle drie de groepen zijn aan de mensen zelf vragen gesteld over hun participatie. Bij mensen met een verstandelijke beperking zijn ook de naasten (familie, goede bekenden) bevroegd.

Algemeen: mensen met een beperking en ouderen doen in 2010 nog evenveel mee als voorheen
De participatie van mensen met een beperking wordt sinds 2006 jaarlijks gemeten, de participatie van ouderen sinds 2009. Over het algemeen is de participatie van mensen met een lichamelijke beperking vanaf 2006 niet toe- of afgenomen. Op de afzonderlijke gebieden is ook geen toe- of afname te zien, behalve op één deelgebied; het percentage mensen met een lichamelijke beperking dat dagelijks buitenshuis komt is licht gedaald.

Ook de participatie van mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking is over het algemeen vanaf 2006 gelijk gebleven. Wel ondernemen iets meer mensen activiteiten in hun vrije tijd zonder andere mensen met een verstandelijke beperking (bv met familie of alleen).

Tenslotte doen ook ouderen evenveel mee in 2010 als in 2009, alleen 65-75-jarigen maken in 2010 minder vaak gebruik van het openbaar vervoer en ondernemen minder activiteiten.

Participatie van mensen met een lichamelijke beperking in 2010: feiten en wensen

De mate van participatie in 2010 van mensen met een lichamelijke beperking wisselt per deelgebied (zie tabel 1). Een groot deel maakt gebruik van buurtvoorzieningen (81%), ontmoet regelmatig vrienden (83%) en reist met het openbaar vervoer (44%).

Op veel deelgebieden lijkt de participatie van mensen met een lichamelijke beperking lager te zijn dan die in de algemene bevolking. De verschillen zijn vooral zichtbaar op het gebied van betaald werk en vrijwilligerswerk, en ook op het gebied van opleiding.

Voor de ernst van de beperking is van invloed op de mate van participatie; voor veel deelgebieden geldt dat hoe ernstiger de beperking is, des te minder mensen participeren. Bijvoorbeeld, 14% van de mensen met een ernstige beperking heeft betaald werk voor minimaal 12 uur per week en 53% van de mensen met een lichte beperking. In de algemene bevolking heeft 67% betaald werk voor minimaal 12 uur per week. Mensen met een lichamelijke beperking die 65 jaar of ouder zijn, mannen en mensen met een laag opleidingsniveau participeren ook relatief minder.

Een substantieel deel van de mensen met een lichamelijke beperking zou meer willen participeren. Zij willen bijvoorbeeld betaald werk doen (37% van de mensen onder de 40 jaar die nu geen betaald werk doen) of vaker ergens naar toe gaan (23%).

De mate en aard van ondersteuning en toegankelijkheid van gebouwen zijn twee van de externe factoren die bijdragen aan de mogelijkheid om (meer) te kunnen participeren. Een derde van de mensen die vaker ergens naar toe wil gaan heeft hiervoor financiële ondersteuning nodig. Mensen die nu niet betaald werken, maar dit wel willen doen, hebben vaak meerdere vormen van ondersteuning nodig om betaald werk te kunnen doen. Het meest genoemd worden flexibele werktijden, werk dichtbij huis, thuis kunnen werken en een aangepaste werkplek. Voor ruim drie op de tien mensen met een ernstige lichamelijke beperking zijn openbare gebouwen onvoldoende toegankelijk.

Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen, NIVEL 2011

Participatie van mensen met een verstandelijke beperking in 2010: feiten en wensen

Negen van de 10 mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking wonen in een woonwijk en hebben dagbesteding en negen van de tien mensen voelen zich veilig in de buurt waar zij wonen, al zijn er verbeterpunten te noemen. Toch behoeft het faciliteren van de participatie van mensen met een verstandelijke beperking nog aandacht. Het aantal mensen met een verstandelijke beperking dat regelmatig vrienden ontmoet is bijvoorbeeld een stuk lager (30%) dan het aantal mensen met een lichamelijke beperking (83%) of in de algemene bevolking (90%) (tabel 1).

De mate waarin mensen participeren hangt samen met leeftijd en ernst van de beperking; mensen beneden de 40 jaar en mensen met een lichte beperking participeren relatief meer.

Zo hebben meer mensen beneden de 40 jaar contact met vrienden. Zij doen ook vaker activiteiten zonder andere mensen met een verstandelijke beperking (bv met familie of alleen). Mensen met een lichte beperking hebben vaker (on)betaald werk. Zij wonen ook vaker dan mensen met een matige beperking zonder andere mensen met een verstandelijke beperking. Ouderen vanaf 65 jaar komen minder vaak dagelijks buitenshuis en hebben minder vaak dagactiviteiten.

Een deel van de mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking zou (meer) willen participeren; zij zouden vaker ergens naar toe willen gaan (26%), werk willen doen zoals in een winkel of schoonmaakbedrijf (23% van de mensen die nu niet werken) of meer sociaal contact willen hebben (17%). Mensen met een verstandelijke beperking hebben vaak ondersteuning nodig om mee te kunnen doen in de samenleving. Ruim drie kwart van de mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking krijgt (soms tot altijd) hulp van partner of familie en van begeleiding als ze ergens naar toe gaan, één op de vijf krijgt hulp van een vrijwilliger of bezoeker(in). Een kwart van de mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking heeft geen ondersteuning nodig als ze ergens naar toe gaan.

Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen, NIVEL 2011

**De sociale staat van Nederland 2011,
SCP-publicatie**

Donkere wolken boven Nederlandse samenleving

Den Haag, 16 november 2011

In 2011 gaat het nog steeds goed met Nederlandse burgers. Ondanks de schommelingen in de economie is de leefsituatie - huisvesting, gezondheid, sociale participatie, vrijetijdsbesteding, mobiliteit en bezit van consumptiegoederen - de afgelopen tien jaar onafgebroken verbeterd.

Mensen met een laag inkomen, niet-westerse migranten en ouderen boven de 65 jaar zijn er de afgelopen tien jaar meer dan gemiddeld op vooruitgegaan in hun kwaliteit van leven.

De welvaart van de Nederlandse bevolking is constant en hoog. Van de landen van de Europese Unie heeft alleen Luxemburg een hoger nationaal inkomen per hoofd van de bevolking. Daarnaast scoort Nederland het best op de zogenaamde 'misere-index' (werkloosheid, inflatie en het begrotingstekort).

Ruim 60% van de burgers is somber gestemd over waar het met Nederland naar toe gaat. 25% vindt dat het juist de goede kant opgaat. Over de eigen financiële situatie maakt nauwelijks iemand zich zorgen. Ongeacht de crisis is sinds begin 2008 meer dan 80% positief gestemd over de eigen financiële vooruitzichten.

Ondanks de in het algemeen goede leefsituatie in Nederland zijn er hardnekkige verschillen en ongelijkheden. Hoogopgeleiden leven gemiddeld zeven jaar langer dan laagopgeleiden (het verschil is bij de mannen 7,3 jaar, bij de vrouwen 6,4 jaar). Dit verschil is de laatste jaren niet kleiner geworden.

Nederlanders worden steeds ouder, maar ze worden niet steeds gezonder. In de afgelopen tien jaar is het gemiddeld aantal levensjaren zonder ziekte gedaald van 49 tot 48 jaar voor mannen en van 44 tot 42 jaar voor vrouwen.

Lageropgeleiden zijn over de hele linie pessimistischer over de samenleving, negatiever over de politiek en meer bezorgd over misdaad en materiële aangelegenheden. Hogeropgeleiden onderscheiden zich door meer optimisme, vertrouwen en tolerantie.

Ruim 14% van de 15-jarige leerlingen is laaggeletterd, wat goede onderwijsprestaties en participatie in de samenleving in de weg staat. De voortijdige schooluitval is de afgelopen jaren afgenomen (van 15% in 2001 naar 10% in 2010), maar is nog wel hoger dan het streefcijfer van 8%.

Sinds 2002 is het eigenwoningbezit over de gehele linie flink gestegen. Onder niet-westerse migranten steeg het aantal huiseigenaren sterker dan onder autochtonen. Zij lopen met 29% eigenhuizenbezit echter nog ver achter bij het landelijke percentage van 59%.

We leggen per dag net zo veel kilometers (35) af en zijn dagelijks evenveel minuten (65) onderweg als tien jaar geleden. Ondanks de grote verkeersintensiteit hoort Nederland al jaren tot de verkeersveiligste landen van Europa. Het aantal verkeersdoden per miljoen inwoners bedraagt 41.

De maatschappelijke participatie (in vrijwilligerswerk, politiek) is vooral groot onder hogeropgeleiden, in huishoudens met een hoog inkomen en onder kerkgangers. 4% van de bevolking is als sociaal geïsoleerd te bestempelen.

Ook in de vrijetijdsbesteding zijn er verschillen naar opleidingsniveau: laagopgeleiden kijken meer televisie dan hogeropgeleiden, maar internetten minder. Nog niet de helft van de laagopgeleiden doet aan sport, tegen driekwart van de hoogopgeleiden.

Per jaar is 25% van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder slachtoffer van criminaliteit. Vooral jongeren (40%) en jongvolwassenen (34%) lopen meer kans om slachtoffer te worden. Ouderen lopen, anders dan vaak gedacht wordt, veel minder risico (16%).

In de SSN van 2009 werd verwacht dat de financiële en economische problemen binnen afzienbare tijd voorbij zouden. Nu, eind 2011, zijn de vooruitzichten voor de toekomst somberder. De economische crisis duurt voorlopig voort en zal gevolgen gaan hebben voor de kwaliteit van leven van veel Nederlandse burgers.

Dit zijn enkele belangrijke punten uit de SCP-publicatie De Sociale Staat van Nederland 2011. Het tweemaaljaarlijkse rapport, onder redactie van dr. Rob Bijl, dr. Jeroen Boelhouwer, drs. Evert Pommer en dr. Mariëlle Cloïn, geeft een beeld van de sociale situatie in Nederland. Aan de hand van kerncijfers worden de ontwikkelingen van de laatste tien jaar geanalyseerd op de terreinen onderwijs, arbeid, inkomen, gezondheid, vrijetijdsbesteding, participatie, mobiliteit, veiligheid en wonen. Verder wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de publieke opinie en het politieke klimaat, de leefsituatie van de Nederlanders, het gebruik dat Nederlanders maken van voorzieningen. De kerncijfers worden afgezet tegen de beleidsdoelstellingen van de overheid. Waar gegevens beschikbaar waren, is nagegaan hoe Nederland scoort in vergelijking met de Europese bureaus.

**Armoedesignalement 2011,
SCP-publicatie**

Armoede in 2010 niet verminderd, toename verwacht in 2011 en 2012

Den Haag, 6 december 2011

Armoedegrenzen

In het rapport zijn twee hoofdcriteria voor armoede gebruikt. Het CBS beschrijft de kans op armoede op grond van de *lage-inkomensgrens*. Deze grens wordt jaarlijks alleen aangepast voor de prijsontwikkeling en vertegenwoordigt daardoor een vast koopkrachtbedrag. De uitkomsten worden voornamelijk beschreven voor huishoudens.

Het SCP kijkt vooral naar individuele personen die volgens een budgetbenadering arm zijn. Het *niet-veel-maar-toereikendcriterium* staat hierbij centraal. Dit normbedrag is gebaseerd op de minimaal vereiste uitgaven voor voedsel, kleding, wonen en sociale participatie. In bijlage A worden de armoedegrenzen gedetailleerder uitgelegd.

Gegevens

Om armoede vast te stellen is vooral gebruik gemaakt van het Inkomenspanelonderzoek van het CBS. Daarvan lopen de meest recente cijfers tot en met 2010. Via een rekenmodel heeft het SCP de omvang van armoede in 2011 en 2012 geraamd.

Niet minder armoede in 2010

In 2010 herstelde de economie zich enigszins van de zware recessie. Dit vertaalde zich echter niet in een lagere kans op armoede. 529 duizend huishoudens (met daarin bijna 1,1 miljoen personen) verkeerden dat jaar onder de lage-inkomensgrens. Dat is 7,7 procent van het totaal, net zoveel als in 2009.

Volgens het niet-veel-maar-toereikend criterium groeide de arme groep van 6,1 naar 6,5 procent. In 2009 waren dit 960 duizend personen (in 447 duizend huishoudens), in 2010 was het opgelopen tot 1 miljoen personen (in 462 duizend huishoudens).

Kleine veranderingen in langdurige armoede

Het aandeel huishoudens dat vier jaar of langer een laag inkomen had werd in 2010 iets kleiner (2,4 procent tegenover 2,6 procent in 2009). Afgemeten aan het niet-veel-maar-toereikendcriterium nam het aandeel langdurig arme personen licht toe (+ 0,1 procentpunt).

Toenemende armoede in 2011 en 2012

De ramingen duiden erop dat in zowel 2011 als 2012 het aandeel huishoudens onder de lage-inkomensgrens met 0,4 procentpunt zal stijgen. Over beide jaren samen is dat een toename met bijna 60 duizend huishoudens. Het aantal huishoudens met een laag inkomen komt daardoor in 2012 naar verwachting uit op 588 duizend (8,5 procent).

Op grond van het niet-veel-maar-toereikendcriterium neemt het aantal arme personen in 2011 naar verwachting met ruim 70 duizend toe, en het jaar daarop met nog eens bijna 55 duizend (+0,8 procentpunt over beide jaren). De armoede stijgt volgens deze maatstaf al sinds 2008, tot ruim 1,1 miljoen mensen (7,3 procent) in 2012. Vooral bij uitkeringsontvangers jonger dan 65 jaar en bij kinderen wordt in 2011 en 2012 een toename verwacht.

Eenoudergezinnen hebben vaak een laag inkomen...

Eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen moesten in 2010 met 26 procent relatief het vaakst rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Tevens liepen zij met 8 procent relatief het vaakst risico op langdurige armoede. In voorgaande jaren was de kans op armoede onder deze eenoudergezinnen ook steeds het hoogst, maar er is sprake van een duidelijk dalende trend in het aandeel met een laag inkomen.

... net als alleenstaanden en bijstandsonvangers

Ook onder alleenstaanden tot 65 jaar (17 procent) komt een inkomen onder de lage-inkomensgrens naar verhouding vaak voor. Onderscheiden naar voornaamste inkomensbron liep 65 procent van de huishoudens met bijstand in 2010 kans op armoede, waarbij 37 procent al vier jaar of langer van een laag inkomen moest rondkomen.

Veel kinderen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium

In 2010 verbleef één op de tien kinderen jonger dan 18 jaar (327 duizend) in een gezin waar het inkomen beneden het niet-veel-maar-toereikendcriterium lag. Zij maken daarmee eenderde van de totale arme groep uit. Verwacht wordt dat dit in 2012 op zal lopen tot 11,1 procent (367 duizend kinderen), het hoogste peil sinds het begin van deze eeuw.

Dit zijn enkele conclusies uit het vandaag verschenen *Armoedesignalement 2011*

**Een kleine greep
uit de boodschappen
gericht aan
het Kabinet Rutte,
die WSW medewerkers
hebben opgeschreven
tijdens de
werkhandschoenen-actie
'Ketting van solidariteit'
in Zeeuws-Vlaanderen
eind november 2011**

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale voorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking in het werk af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van Rutte in tienduizenden mensen de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:

hou respect
voor mensen
met een
handicap.

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Waarom
plukken jullie
van de
minderheden?
Waarom niet
alle eisen

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomens af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

PRÆTIGE
MEEST EN-
GELUGIG.
NIEUW
JAAR

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Rutte de Pipo
volgens mij moet
je bij de banken
en financiële instel.
zijn om je zaken
te regelen niet bij de
winst bedeelde mensen
Peedel van Wilders dat je bent

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

KETTING VAN SOLIDARITEIT

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsperik ing te laten werken af te pakken en onder het minimumloon te laten werken de plannen van Rutte zullen de armoede en achter de gerantius belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >

Uw boodschap aan het kabinet Rutte:
Rutte en Kan omgaan met mensen
Rutte wil mensen

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

*creer
geen
sociale
crisis (and)
in ons (familie)
die ons aan*

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomens af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de

... belanden. Laat hen

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, meten met een arbeidsbeperking onder het af te pakken te laten. Door minimumloon van Rutte zullen moeten van Rutte mensen in de plannen en achter de tienduizende en achter de de armoede en achter de geraniums betalen. Laat het niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:

Dit is *puur een*
keuze *ten mij n*
afwijking *en*
asociaal *beleid*

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Komst alleen
op voor de rijken,
banken, multi-
nationals en
gezonde mensen

L. Gelderland

●
**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

*Laat ze ook een
dagje meelopen en
voelen hoe zwaar
het is om met minde-
den minimumloon
Rond te komen*

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

WOORD EERST
ZELF EENS

MEIS
RUTTE !!!

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geranlums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

● KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomsten af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN HET KABINET RUTTE:

Spring omme mensen
niet om de leedstey
gief de wylde leeuw
om looi te mi in
de leeuw stam.

UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:

KABINET RUTTE
MAAKT MEER KAPOT
DAN JE LIEF IS

PETER SERCO
SW TERNEZEN-

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

DE REKENING
MOETEN WE
WIEET BIJ ONS
KINDEREN
BRINGEN
DAW HALEN
WE HET WEL
BIJ DE ALLE
ZWAKESTE GROEP
WEG.
DIT WIEET WAD
NEDELAAND
WIEET

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen.

Rutte
Sak
W
C
M
B
L
R
T
T
E

SOUDRIJTTI SOTTING VAN

De panen van het kabinet
Rude om 60.000 baren in de
sociale werkvoorziening te
schrapen; mensen met een
arbeitspekking inkomen
af te pakken en onder het
minimum loon te laten zullen
moeten direct van Ritze zullen
de panen van Ritze mensen in
de armoede en achter de
geratus belanden. Laat hen
niet de rekening van de crisis
betalen. >

UW BOODSCHAP AAN HET KABINET RUTTE:

Maaron de
Zwaakkeren in de
Samenleving Geld
en een sociaal- en
nuttig leven afrenen
Geraaf
Een
hanchdrukken
Baren?

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

is het handje
op houden
bij de ~~staats~~
gemeente wel
goed voor is?
Goede crisis?

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking onder het af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van mensen in tienduizenden en achter de de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

- Wij willen Wsw
- Wij willen
blijven werken
- pak onze baan
niet af

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Behoud van
de WSW,
hard nodig
afbliven dus

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Neem ook de tijd voor een
bezoek aan een SW-bedrijf
en zie de beperkingen/
problematiek v.d. SW-ers.
U zult zien dat uw plannen
veel te ver gaan en veel
mensen in de problemen komen.
Bezuinigen: accoord. Afbraak: asociaal

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet
Rutte om 60.000 banen in de
sociale werkvoorziening te
schrappen, mensen met een
arbeidsbeperking inkomen
af te pakken en onder het
minimumloon te laten werken
moeten direct van tafel. Door
de plannen van Rutte zullen
tienduizenden mensen in
de armoede en achter de
geraniums belanden. Laat hen
niet de rekening van de crisis
betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:

KOOPKRACHT-

BE. HOU. D

CAD-STAAT

STIK

PGB VOOR

IEDER DIE

HET MOOIGHEIT

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums helanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking in onder het af te pakken en onder het minimumloon te laten. Door moeten direct van Rutte zullen de plannen van mensen in tienduizenden achter de de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN HET KABINET RUTTE:

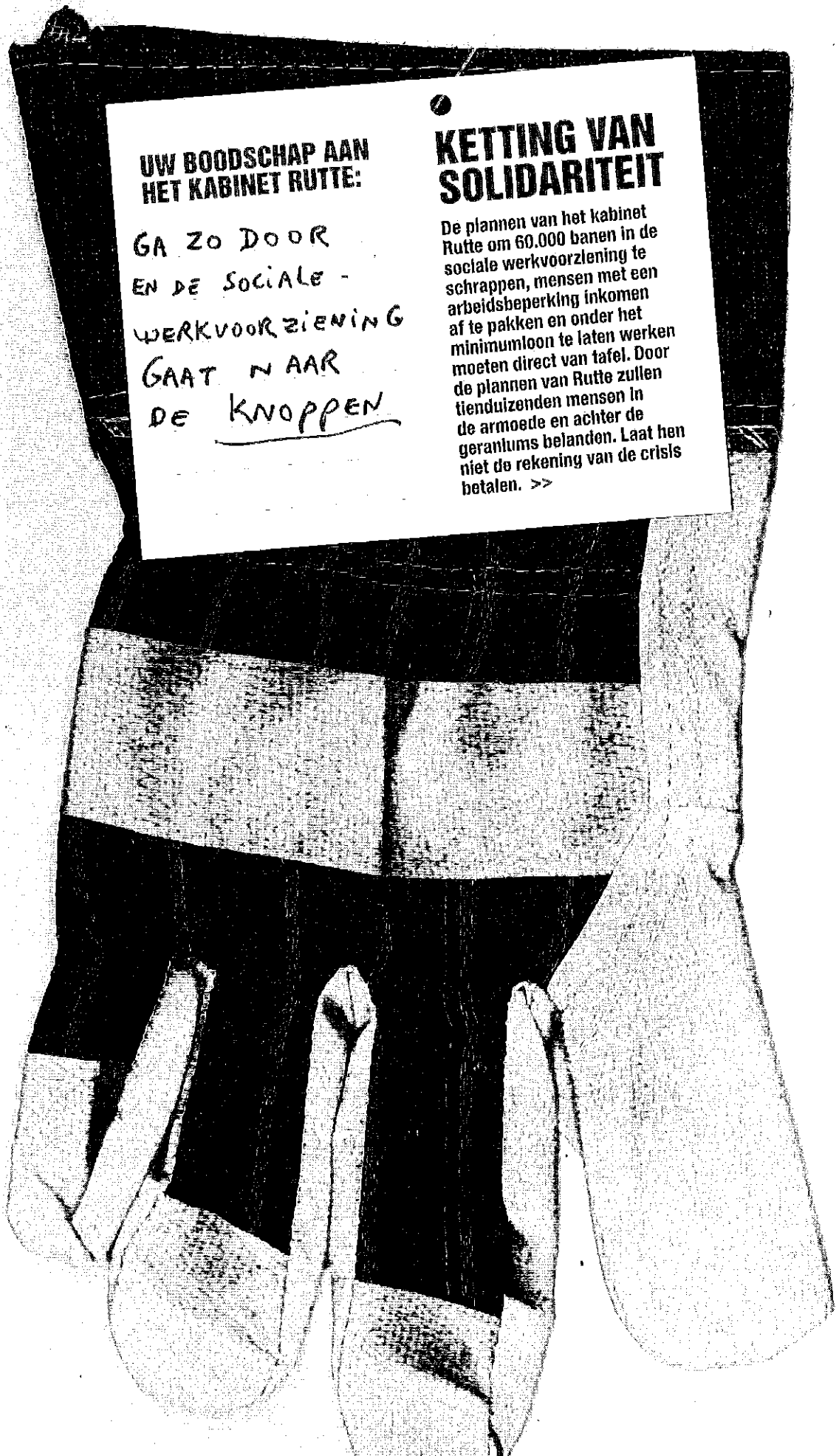
NEEFT U SUP
DAN OOK
ONZE CAR'S
MANIERS

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

GA ZO DOOR
EN DE SOCIALE -
WERKVOORZIENING
GAAT NAAR
DE KNOPPEN

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP VAN
HET KABINET RUTTE:**

De armen hebben
jullie het bloeden
hoe ontgemakken...
Wacht het tijd om
naar jullie zelf te
kijken?

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Ik word
door dit
kabinet
4x genaaid.
50 jaar werken
alleen slaan de
ede.
C. Remslan

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geranlums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:

ALG. MET KABINET
DE JUISTE KLEUR
BEZIT, MOETEN
ZE KLEUR BEKENNEN
EN OMGAAN
MET MENSEN
HOE HET BEHOORT

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

onafhankelijk
Functionareren mag
niet, i.p. daer van
mogen we thuis
wegwijken en de
samenleving nog
meer op kosten
Jagen. Dan kabinet e

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking in komen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

KETTING VAN SOLIDARITEIT

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomensaf te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van Rutte zullen de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

UW BOODSCHAP AAN HET KABINET RUTTE:

Verlont jullie
ivoren
maak eens kennis
met de realiteit
dit is niet goed
voor de mensen
en niet goed voor
Nederland.

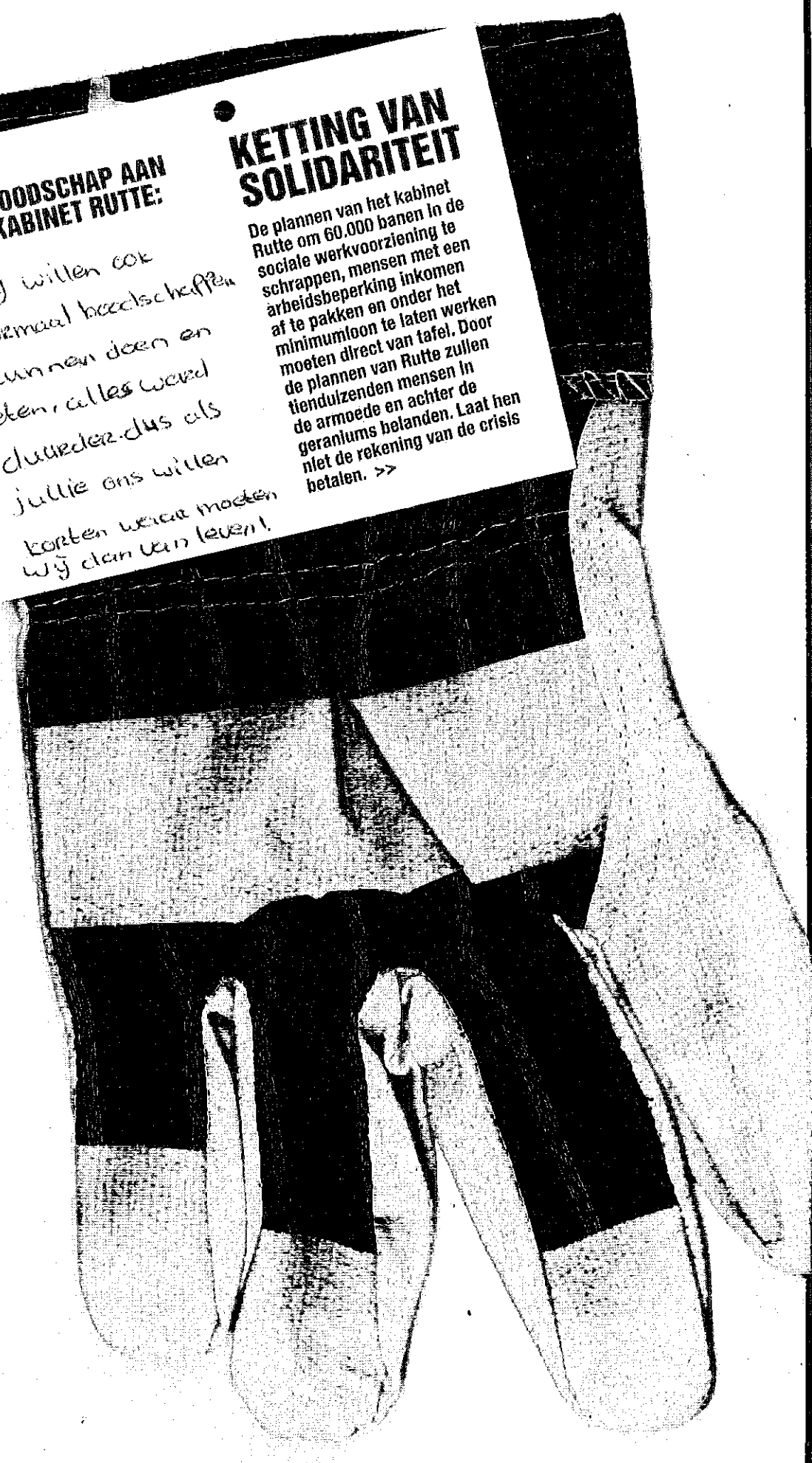

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

wij willen ook
normaal bezochten
kunnen doen en
eten, alles werd
duurder dus als
jullie ons willen
korten wat moeten
wij dan van leven!

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomen af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

**UW BOODSCHAP AAN
HET KABINET RUTTE:**

Dagje Efteling?
Winkelen?
Wat eten?
Vergeet het maar!!!
365 dagen armoede
Geen toekomst.
Kabinet Rutte,
Slaap zacht...

**KETTING VAN
SOLIDARITEIT**

De plannen van het kabinet Rutte om 60.000 banen in de sociale werkvoorziening te schrappen, mensen met een arbeidsbeperking inkomsten af te pakken en onder het minimumloon te laten werken moeten direct van tafel. Door de plannen van Rutte zullen tienduizenden mensen in de armoede en achter de geraniums belanden. Laat hen niet de rekening van de crisis betalen. >>

SLOTWOORD

Bent u bereid om na 1 en 2 jaar te evalueren hoe het met de nieuwe WWNV gaat? Hoe hoog is de werkgelegenheid en werkeloosheid? In hoeverre is de aanspraak op maatschappelijke instanties toegenomen? Wat is de financiële, emotionele en sociale situatie van deze groep? En bent u bereid om dan de passende maatregelen te nemen? Voor de huidige SW is het dan te laat, maar zorg er dan tenminste voor dat het tij gekeerd wordt voor alle mensen die tussen wal en schip vallen omdat zij te goed zijn voor de SW maar niet goed genoeg voor het vrije bedrijf.